

RADA GMINY
ul. Matki Boskiej Bolesnej 18B
34-600 Limanowa

115-05-2023

INSPEKTOR

Katarzyna Urbańska
mgr Katarzyna Urbańska

URZĄD GMINY
w Limanowej

WPLYNĘŁO
DNIA:

10-05-2023

L.dz. *Urbańska* zat.

GMINNY OŚRODEK POMOCY SPOŁECZNEJ

W LIMANOWEJ

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

ZA 2022 ROK

MAJ 2023 ROK

Spis treści

1. Wstęp	4
2. Zakres działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Limanowej	4
3. Zadania z zakresu ustawy o pomocy społecznej.....	8
4. Zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.....	31
5. Karta Dużej Rodziny.	37
6. Zadania z zakresu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”	40
7. Pomoc obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.	42
8. Zadania z zakresu ustawy o świadczeniach rodzinnych.	46
9. Realizacja ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.....	64
10. Zadania z zakresu ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.....	67
11. Realizacja ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci – świadczenia wychowawcze 500+	69
12. Realizacja ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”	75
13. Realizacja ustawy o dodatku węglowym.	76
14. Realizacja ustawy o dodatku dla gospodarstw domowych.....	81
15. Realizacja ustawy o dodatku osłonowym.	85
16. Realizacja ustawy o dodatku elektrycznym,	87
17. Dodatki mieszkaniowe.	92
18. Dodatek energetyczny.	96
19. Realizacja ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.....	97
20. Budżet Ośrodka.	97
21. Potrzeby w zakresie pomocy społecznej.....	100

Spis tabel i wykresów

Tabela 1. Powody udzielenia pomocy społecznej w Gminie Limanowa (2018-2022).....	10
Tabela 2. Koszty utrzymania Ośrodka / koszty rzeczowe i płac/.....	21
Tabela 3. Asystent rodziny w Gminie Limanowa w latach 2020-2022	36
Tabela 4. Liczba osób, którym wydano Kartę Dużej Rodziny w Gminie Limanowa w latach 2018-2022	40
Wykres 1. Liczba rodzin z terenu Gminy Limanowa objętych pomocą społeczną przez GOPS w latach 2019-2022	30
Wykres 2. Świadczenia pieniężne i niepieniężne z pomocy społecznej w 2022 roku.....	31

1. Wstęp

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej jest gminną jednostką organizacyjną, działającą jako jednostka budżetowa Gminy Limanowa, utworzona do realizacji zadań Gminy Limanowa w zakresie pomocy społecznej.

Podstawowym celem działania Ośrodka w zakresie realizacji ustawy o pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości.

Art. 110 ust. 9 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że kierownik ośrodka pomocy społecznej składa radzie gminy coroczne sprawozdanie z działalności ośrodka oraz przedstawia potrzeby w zakresie pomocy społecznej.

2. Zakres działania Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Limanowej

Działania Ośrodka obejmują teren Gminy Limanowa, o liczbie mieszkańców wynoszącej na koniec 2022 roku - 26058 osoby.

Ośrodek wykonuje zadania w szczególności w zakresie:

1. pomocy społecznej - zgodnie z ustawą z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U z 2021 r, poz. 2268 ze zm.); zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, zadania własne gminy oraz zadania zlecone z zakresu administracji rządowej,
2. wsparcia rodziny, na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 447 ze zm.),
3. ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1744 ze zm.)
4. przeciwdziałania przemocy w rodzinie, zgodnie z ustawą z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 1249 ze zm.),

5. świadczeń rodzinnych, zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, zgodnie z ustawą z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 390 ze zm.),
6. ustawy z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów (tj. Dz. U. z 2020 r., poz. 1297), zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej,
7. świadczeń z funduszu alimentacyjnego, zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, zgodnie z ustawą z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów (tj. Dz. U. z 2023 r. poz. 581 ze zm.),
8. pomocy rodzinom w wychowaniu dzieci, zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej, zgodnie z ustawą z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 1577 ze zm.),
9. ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym (Dz. U. z 2022 r. poz. 615 z późn.zm.),
10. ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją paliw na rynku paliw (Dz.U.poz.1967, z późn.zm.),
11. ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym (Dz. U. 2022 poz. 1)
12. ustawy z dnia 7 października 2022r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców energii elektrycznej w 2023 roku w związku z sytuacją na rynku energii elektrycznej (Dz.U. z 2022 r. poz. 2127)
13. ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r., poz.583 ze zm.)
14. rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 marca 2022 r. w sprawie wzoru wniosku o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przybywającym na terytorium

Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi (Dz.U. poz. 608, 617 i 941 ze.zm.)

15. dodatków mieszkaniowych, zadania własnego gminy, zgodnie z ustawą z dnia 21 czerwca 2001 r. o dodatkach mieszkaniowych (tj. Dz. U. z 2021 r., poz. 2021 ze zm.),
16. ustawy z dnia 10 kwietnia 1997 r. Prawo energetyczne, w zakresie dodatku energetycznego (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 1385 ze zm.), zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej,
17. ustawy z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”, (Dz. U. z 2020 r., poz.1329 ze zm.) zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej,
18. ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (tj Dz. U. z 2022 r., poz. 2561 ze zm.),
19. ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 2123),
20. ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (tj. Dz. U. z 2022 r. poz. 1634 ze zm.),
21. ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 217 ze zm.),
22. uchwały Nr 140 Rady Ministrów z dnia 15 października 2018 r. w sprawie ustanowienia wieloletniego rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” na lata 2019 -2023,
23. uchwały Nr III/32/2018 Rady Gminy Limanowa z dnia 28 grudnia 2018 r. w sprawie podwyższenia kryterium dochodowego uprawniającego do nieodpłatnej pomocy w zakresie dożywiania w latach 2019-2023,

24. rozporządzenia Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych (Dz. U. 2005 r. Nr 189, poz. 1598 ze zm.),
25. uchwały Nr XXI/234/2021 Rady Gminy Limanowa z dnia 9 grudnia 2021 r. w sprawie szczegółowych warunków przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi, oraz szczegółowych warunków częściowego lub całkowitego zwolnienia z opłat, jak również trybu ich pobierania
26. ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (tj. Dz. U. z 2023 r., poz. 40 ze zm),
27. ustawy z dnia 22 marca 1990 r. o pracownikach samorządowych (tj. Dz. U. z 2022 r., poz. 530).

Szczegółowy zakres działalności GOPS określa Statut Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Limanowej (tj. Uchwała Nr XXIX/282/2018 Rady Gminy Limanowa z dnia 6 września 2018 r. ze zm.).

Szczegółową organizację wewnętrzną i tryb pracy Ośrodka określa Regulamin Organizacyjny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Limanowej, ustalony przez Kierownika Ośrodka.

Ośrodek prowadzi samodzielnie działalność administracyjno-biurową oraz gospodarkę finansową, posiada wyodrębniony rachunek bankowy.

GOPS Limanowa w roku 2022 wydał **8969** decyzji administracyjnych/ informacji oraz **195** zaświadczeń z zakresu pomocy społecznej, świadczeń rodzinnych i wychowawczych, pomocy obywatelom Ukrainy oraz dodatku węglowego i dodatku innych źródeł ciepła dla gospodarstw domowych.

3. Zadania z zakresu ustawy o pomocy społecznej.

Ośrodek realizuje zadania na podstawie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U z 2021 r, poz. 2268 ze zm.) i przepisów do niej wykonawczych.

Pomoc społeczna wspiera osoby i rodziny w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb i umożliwia im życie w warunkach odpowiadających godności człowieka.

Zadaniem pomocy społecznej jest podejmowanie działań zmierzających do życiowego usamodzielniania osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem.

Prawo do świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej w 2022 roku przysługiwało:

- a) **osobie samotnie gospodarującej**, której dochód nie przekraczał kwoty **776,00 zł** - kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej,
- b) **osobie w rodzinie**, w której dochód nie przekraczał kwoty **600,00 zł** - kryterium dochodowego na osobę w rodzinie,
- c) rodzinie, której dochód nie przekraczał sumy kwot kryterium dochodowego na osobę w rodzinie,

przy jednoczesnym wystąpieniu powodów określonych w art. 7 ustawy o pomocy społecznej tj. m.in. bezrobocia, niepełnosprawności, długotrwałej lub ciężkiej choroby, potrzeby ochrony macierzyństwa lub wielodzietności, sieroctwa, bezdomności, przemocy w rodzinie, bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego, zwłaszcza w rodzinach niepełnych lub wielodzietnych.

Główną przyczyną trudnej sytuacji rodzin korzystających ze świadczeń z pomocy społecznej w 2022 r. było ubóstwo i długotrwała choroba. z powodu ubóstwa przyznano pomoc dla 219 rodzin, z powodu długotrwałej lub ciężkiej choroby dla 178

rodzin, z powodu niepełnosprawności dla **134** rodzin, z powodu bezrobocia przyznano pomoc dla **77** rodzin, z powodu potrzeby ochrony macierzyństwa dla **92**, w tym wielodzietności dla **92** rodzin, z powodu przemocy w rodzinie - **8** rodzinom, oraz **21** rodzinom, w których występuje alkoholizm. Powodem bardzo trudnej sytuacji rodzin jest występowanie jednocześnie kilku problemów (bezrobocie, niepełnosprawność, choroba, alkoholizm, przemoc, ubóstwo).

Charakterystyka dominujących problemów społecznych gospodarstw domowych objętych pomocą społeczną w latach 2018-2021 została zamieszczona w poniższej tabeli.

Tabela 1. Powody udzielenia pomocy społecznej w Gminie Limanowa (2018-2022)

Powody przyznania pomocy	2018 rok		2019 rok		2020 rok		2021 rok		2022 rok	
	l.rodz.	%	l.rodz.	%	l.rodz. l.rodz.ii.ro dzl.rodz.	%	l.rodz.	%	l.rodz.	%
Ubóstwo	295	63,2	268	64,0	226	60,0	223	63,0	219	73
Sieroctwo	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0
Bezdomność	1	0,2	2	0,5	0	0,0	1	0,3	2	0,66
Potrzeba ochrony macierzyństwa	119	25,5	127	30,3	116	30,8	99	27,9	92	30,66
W tym: Wielodzietność	115	24,6	124	29,6	115	30,5	99	27,9	92	30,66
Bezrobocie	146	31,3	116	27,7	94	25,9	85	24	77	25,67
Niepełnosprawność	244	52,2	228	54,4	184	48,8	160	45,2	134	44,67
Długotrwała lub ciężka choroba	285	61,0	260	62,1	218	57,8	205	57,9	178	59,33
Bezradność w sprawach opiek.-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego	9	1,9	6	1,4	7	1,9	5	1,41	8	2,67
W tym: rodziny niepełne	3	0,6	0	0	2	0,5	1	0,2	4	1,33
W tym: rodziny wielodzietne	2	0,4	1	0,2	1	0,3	1	0,2	2	0,66
Przemoc w rodzinie	10	2,1	9	2,2	5	1,3	5	1,41	8	2,67
Alkoholizm	34	7,3	26	6,2	26	6,9	22	6,2	21	7
Narkomania	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Trudności w przystosowaniu do życia po zwolnieniu z zakładu karnego	2	0,4	2	0,4	3	0,8	0	0,0	1	0,33
Zdarzenie losowe	2	0,4	2	0,5	1	0,3	0	0,0		0
Sytuacja kryzysowa	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0
Kłęska żywiołowa lub ekologiczna	9	1,9	1	0,2	0	0	0	0,0	0	0,0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Art. 17 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej określa zadania własne gminy o charakterze obowiązkowym, do których należy:

- 1) opracowanie i realizacja gminnej strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki

i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, którym celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

STRATEGIA ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH DLA GMINY LIMANOWA NA LATA 2022-2030

Przyjęta została Uchwałą Nr XXVIII/298/2022 Rady Gminy Limanowa dnia 8 grudnia 2022 r. Opracowanie i realizacja Strategii wynika z obowiązku prawnego nałożonego na gminę na mocy ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych dla Gminy Limanowa wskazuje istotne kwestie społeczne, z jakimi zmagają się mieszkańcy, a także wytycza: cele strategiczne projektowanych zmian, kierunki działań na rzecz niwelowania zjawisk społecznie niepożądanych oraz zajmuje się tworzeniem mechanizmów wzmacniających efektywność dokonywanych zmian. Wskazuje również na sposób realizacji podejmowanych przedsięwzięć realizowanych w ramach strategii, określa ramy finansowe oraz wskaźniki realizacji działań. Strategia jest dokumentem stworzonym na okres dziewięcioletni i dlatego niezbędny jest jej stały monitoring i ewaluacja realizowanych zadań.

Za cel generalny strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2022-2030 przyjęto *„Tworzenie instytucjonalnych, organizacyjnych i materialnych warunków sprzyjających ograniczaniu obszarów wykluczenia społecznego”*. Diagnoza zjawisk i problemów społecznych oraz wyznaczony cel generalny Strategii stanowiły podstawę wyznaczania celów strategicznych, na których koncentrowane są działania samorządu gminy od 2022 roku:

- I. wzmocnienie roli i funkcji rodziny oraz zapewnienie dzieciom i młodzieży właściwych warunków wychowania i rozwoju,
- II. wspieranie funkcjonowania osób starszych,
- III. przeciwdziałanie ubóstwu oraz wykluczeniu społecznemu,
- IV. pomoc w celu zapewnienia lepszej jakości życia osobom niepełnosprawnym i długotrwale chorym.

GOPS w Limanowej realizował wyznaczone w dokumencie cele w obszarach: systemu wsparcia na rzecz umacniania rodziny przez aktywizację osób bezrobotnych, wsparcia osób ubogich i podlegających wykluczeniu społecznemu, zmniejszania skutków ubóstwa poprzez systematyczną pomoc rzeczową i finansową, realizację pracy socjalnej przez pracowników GOPS na rzecz osób wykluczonych społecznie, działania dla osób uzależnionych i doznających przemocy poprzez zapewnienie specjalistycznego poradnictwa, rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych i niepełnosprawnych, zintegrowany system pomocy rodzinie dysfunkcyjnej.

Każdego roku sporządzany jest monitoring strategii rozwiązywania problemów społecznych.

- 2) sporządzanie, zgodnie z art. 16 a, oceny w zakresie pomocy społecznej:

Ocena zasobów pomocy społecznej sporządzana jest od 2012 roku. Każdego roku jest przygotowywana w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Narzędzie oceny opracowane zostało przez Instytut Rozwoju Służb Społecznych. Dane zostały zebrane z Głównego Urzędu Statystycznego, Urzędu Gminy, Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, Gminnego Zespołu Obsługi Szkół, Powiatowego Urzędu Pracy. Obejmuje w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący.

- 3) udzielanie schronienia, zapewnienie posiłku oraz niezbędnego ubrania osobom tego pozbawionym:

W ramach zadania została zawarta umowa z Nowosądeckim Towarzystwem Pomocy im. św. Brata Alberta w Nowym Sączu na zapewnienie schronienia dla osób bezdomnych. Koszt zadania ogółem w 2022 roku wyniósł **4 028,00 zł** /opłata za **gotowość – 1 902,00 zł** **i pobyt w schronisku - 2 126,00 zł** /. w 2022 r. pomoc w formie schronienia udzielono **2** osobom w schronisku .

- 4) przyznawanie i wypłacanie zasiłków okresowych:

Zasiłek okresowy przyznawany jest na podstawie art. 38 ustawy o pomocy społecznej. Przysługuje w szczególności ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego:

- a. osobie samotnie gospodarującej, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej (776,00 zł)
- b. rodzinie, której dochód jest niższy od kryterium dochodowego rodziny (600,00 zł na osobę w rodzinie x liczba osób w rodzinie).

Zasiłek okresowy ustala się:

- a. w przypadku osoby samotnie gospodarującej – do wysokości różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej, a dochodem tej osoby, z tym, że miesięczna kwota zasiłku nie może być wyższa niż kwota kryterium dochodowego na osobę w rodzinie ;
- b. w przypadku rodziny - do wysokości różnicy między kryterium dochodowym rodziny a dochodem tej rodziny.

Kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 50 % różnicy między kryterium dochodowym osoby/rodziny a dochodem tej osoby/rodziny. Jednocześnie kwota zasiłku okresowego nie może być niższa niż 20,00 zł miesięcznie.

Okres, na jaki jest przyznawany zasiłek okresowy, ustala GOPS na podstawie okoliczności sprawy.

W roku 2022 pomoc w formie zasiłku okresowego przyznano dla **172** osób ze **169** rodzin, w których liczba członków rodzin wynosiła **535** osób, przyznano **958** świadczeń. Powodem przyznania świadczeń w tej formie było przede wszystkim ubóstwo, długotrwała choroba, bezrobocie i niepełnosprawność. w związku z bezrobociem zasiłek okresowy otrzymało **19** osób z **19** rodzin o liczbie osób w rodzinach **58**, rodzinom tym przyznano **79** świadczeń w łącznej kwocie **49 645,00** zł, z powodu długotrwałej choroby pomoc otrzymało **42** osób z **40** rodzin o liczbie osób w tych rodzinach **116**, rodzinom tym przyznano **209** świadczeń w kwocie **73 176,00** zł . Ponadto z powodu niepełnosprawności skorzystało **23** rodzin o liczbie osób w rodzinach **45**, rodzinom tym przyznano **136** świadczeń na kwotę **17 225,00** zł, ponadto **108** rodzin otrzymało **534** świadczeń w kwocie **224 569,00** zł z powodu : ubóstwa, wielodzietności, rodziny niepełnej.

Koszt realizacji zadania – 364 615,00 zł, w tym; dotacja celowa na wspieranie zadań własnych gminy w wysokości 358 726,00 zł oraz środki własne gminy w wysokości 5 889,00 zł. Średnia kwota wypłaconego zasiłku okresowego wynosiła 380,60 zł miesięcznie.

5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych:

Zasiłek celowy może być przyznany w celu zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, w szczególności na pokrycie części lub całości kosztów zakupu żywności, leków i leczenia, ogrzewania, w tym opału, odzieży, niezbędnych przedmiotów użytku domowego, drobnych remontów i napraw w mieszkaniu, a także kosztów pogrzebu.

Zasiłki celowe mogą być przyznawane również w formie rzeczowej na przykład w formie odzieży, opału, posiłków, leków.

W 2022 roku pomoc w formie zasiłków celowych przyznano dla 27 osób z 27 rodzin, o liczbie osób w tych rodzinach 64: przyznano 34 świadczeń na kwotę 15 299,00 zł. Pomoc w formie zasiłków celowych na zakup żywności w ramach programu „Posiłek w szkole i w domu” przyznano decyzją dla 210 osób z 207 rodzin. Ogółem dla 498 osób w rodzinach, wypłacono łącznie 1 318 świadczeń, na kwotę 370 986,00 zł. Świadczenie zostało sfinansowane ze środków własnych w kwocie 74 197,00 zł oraz z dotacji celowej w kwocie 296 789, 00 zł.

- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków powstałych w wyniku zdarzenia losowego;

W roku 2022 nie zachodziła potrzeba przyznania tego świadczenia.

- 7) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków na świadczenia zdrowotne osobom bezdomnym oraz innym osobom niemającym dochodu i możliwości uzyskania świadczeń na podstawie przepisów o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych;

W 2022 roku nie zachodziła potrzeba przyznania tego świadczenia.

- 8) przyznawanie zasiłków celowych w formie biletu kredytowanego;

W 2022 roku nie zachodziła potrzeba przyznania tego świadczenia.

- 9) opłacanie składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osobę, która zrezygnuje z zatrudnienia w związku z koniecznością sprawowania bezpośredniej, osobistej opieki nad długotrwale lub ciężko chorym członkiem rodziny oraz wspólnie niezamieszkującymi matką, ojcem lub rodzeństwem;

W 2022 roku nie zachodziła potrzeba przyznania tego świadczenia.

10) praca socjalna;

Praca socjalna prowadzona jest na rzecz poprawy funkcjonowania osób i rodzin w społeczeństwie.

Prowadzona jest :

- z osobami i rodzinami w celu rozwinięcia lub wzmocnienia ich aktywności i samodzielności życiowej,
- ze społecznością lokalną w celu zapewnienia współpracy i koordynacji działań instytucji i organizacji istotnych dla zaspakajania potrzeb członków społeczności,
- praca socjalna świadczona jest osobom i rodzinom bez względu na posiadany dochód.

W 2022 roku praca socjalna była prowadzona praktycznie na rzecz każdej rodziny korzystającej z pomocy tut. Ośrodka z wyjątkiem osób, z którymi nie można jej prowadzić tj. z osobą z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu znacznym, z osobą chorą psychicznie, ze względu na wiek. Pomocą w postaci pogłębionej pracy socjalnej objęte zostało **61** rodzin. Działania w tym zakresie były zawsze dostosowane do potrzeb indywidualnych osoby lub rodziny. Najczęściej stosowane formy pracy socjalnej to: współpraca z organizacjami działającymi na rzecz rodziny, współpraca z policją, sądem, kuratorami sądowymi, opiekunami prawnymi, szkołami, lekarzami, pielęgniarkami środowiskowymi, pośrednikami pracy, praca nad poprawą relacji rodzinnych, poprawą kontaktów z rodziną zewnętrzną, wgląd w sytuację małoletnich dzieci, nawiązanie lub odnowienie kontaktów sąsiedzkich, informacja o wsparciu dla osób chorych i niepełnosprawnych, pomoc w uzyskaniu alimentów, w uzyskaniu uprawnień rentowych, emerytalnych, pomoc w uzyskaniu orzeczenia o niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności, pomoc w uzyskaniu dowodu osobistego lub innych ważnych

dokumentów, reprezentowanie interesów klientów w instytucjach, wskazywanie kandydatów na opiekunów prawnych do sądu, porady indywidualne, pomoc w zaopatrzeniu ortopedycznym i uzyskaniu refundacji kosztów, organizowanie pomocy usługowej, organizowanie kupna i dostarczenia opału, leków, żywności do miejsca zamieszkania osobom starym i niedołącznym oraz wszelkie działania mające na celu poprawę funkcjonowania społecznego zgodnie z założeniami ideologicznymi pracy socjalnej.

Pracownicy Socjalni oprócz metodycznej pracy socjalnej wykonywali inne zlecane zadania:

- przeprowadzili 22 wywiady środowiskowe w sprawach dotyczących uprawnień do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego i zasiłku dla opiekuna,
- przeprowadzali wywiady środowiskowe celem przydzielenia asystenta rodziny,
- rozeznawali sytuację rodziców biologicznych dzieci, umieszczonych w pieczy zastępczej, brali udział w zespołach do spraw okresowej oceny sytuacji dziecka i jego rodziny,
- przeprowadzali wywiady alimentacyjne dla innych jednostek organizacyjnych pomocy społecznej,
- na wniosek rodzica wydawali opinie do fundacji, uczelni, stowarzyszeń celem uzyskania pomocy dla rodziny.

W rodzinach z problemem alkoholowym lub mającym problem w prowadzeniu gospodarstwa domowego, udzielana pomoc podlegała ścisłej kontroli przez pracownika socjalnego. w zależności od sytuacji: pracownik dokonywał zakupów wraz z podopiecznym lub środki finansowe przekazywane były na wyznaczony sklep, w którym świadczeniobiorca dokonywał zakupów z wyłączeniem używek, zaś sklep prowadził ewidencję zakupów, bądź środki finansowe przelewane były na skład opałowy, zakład energetyczny.

11) organizowanie i świadczenie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych, w miejscu zamieszkania, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

Usługi opiekuńcze lub specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania realizowane zgodnie z art. 50 ustawy o pomocy społecznej przysługują;

- a) osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona,
- b) osobie, która wymaga pomocy innych osób, a rodzina, a także wspólnie niezamieszkujący małżonek, wstępni, zstępni nie mogą tej pomocy zapewnić.

Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspakajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną, zaleconą przez lekarza pielęgnację oraz w miarę możliwości, zapewnienie kontaktów z otoczeniem.

Specjalistyczne usługi opiekuńcze są to usługi dostosowane do szczególnych potrzeb wynikających z rodzaju schorzenia lub niepełnosprawności, świadczone przez osoby ze specjalistycznym przygotowaniem zawodowym.

Ośrodek Pomocy Społecznej przyznając usługi opiekuńcze, ustala ich zakres, okres i miejsce świadczenia. Szczegółowe warunki przyznawania i odpłatności za usługi opiekuńcze i specjalistyczne usługi opiekuńcze, z wyłączeniem specjalistycznych usług opiekuńczych z zaburzeniami psychicznymi oraz szczegółowe warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia od opłat oraz trybu ich pobierania określa Uchwały Nr XXI/234/2021 Rady Gminy Limanowa z dnia 9 grudnia 2021 r. ze zm.

W 2022 roku pomoc w formie usług opiekuńczych była świadczona ogółem 9 osobom/mieszkańcom. Przyznano 1 681 świadczeń, na kwotę 20 840,00 zł. w tym w ramach programu „Opieka 75 +” było objętych 2 osób, którym przyznano 362,5 świadczenia na kwotę 7 250,00 zł w tym środki z dotacji wynosiły 3 625,00 zł.

12) prowadzenie i zapewnienie miejsc w mieszkaniach chronionych;

W 2022 roku nie było potrzeby realizacji tego zadania.

13) dożywianie dzieci;

Pomoc realizowana była w ramach rządowego programu „Posiłek w szkole i w domu” ustanowionego na lata 2019 - 2023. Działania dotyczyły w szczególności zapewnienia pomocy w zakresie dożywiania uczniów do czasu ukończenia szkoły.

Pomoc w zakresie dożywiania może być przyznana nieodpłatnie osobom i rodzinom, jeżeli dochód osoby samotnie gospodarującej lub dochód na osobę w rodzinie nie przekracza podwyższonego uchwałą Nr III/32/2018 z dnia 28 grudnia 2018 r. przez Radę Gminy Limanowa, do 150 % kryterium dochodowego, o którym mowa w art. 8 ust.1 pkt. 1 i 2 ustawy o pomocy społecznej.

W roku 2022 w ramach programu ; „Posiłek w szkole i w domu” ustanowionego na lata 2019 - 2023 z posiłków we wszystkich szkołach, do których uczęszczały dzieci z terenu Gminy Limanowa pomocą objęto 281 dzieci i młodzieży szkolnej ze 116 rodzin. Wydano 31 797 posiłków. Koszt realizacji zadania - 180 563,00 zł.

14) sprawienie pogrzebu, w tym osobom bezdomnym;

W 2022 roku nie było potrzeby realizacji tego zadania.

15) kierowanie do domu pomocy społecznej i ponoszenie odpłatności za pobyt mieszkańca gminy w tym domu;

Osobie wymagającej całodobowej opieki z powodu wieku, choroby lub niepełnosprawności, niemogącej samodzielnie funkcjonować w codziennym życiu, której nie można zapewnić niezbędnej pomocy w formie usług opiekuńczych, przysługuje prawo do umieszczenia w domu pomocy społecznej. GOPS Limanowa wydaje decyzję o skierowaniu do domu pomocy społecznej i o ustaleniu wysokości odpłatności

podopiecznego za pobyt w domu pomocy społecznej. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie właściwe miejscowo dla danego DPS-u wydaje decyzje o umieszczeniu podopiecznego w DPS. Odpłatność strony ustala się w wysokości 70% jej miesięcznych dochodów. Do odpłatności za pobyt podopiecznego w DPS są też zobowiązani małżonek, zstępni przed wstępnymi, jeżeli ich dochód jest wyższy niż 300% kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej (lub na osobę w rodzinie), jednak kwota dochodu pozostająca po wniesieniu opłaty nie może być niższa niż 300% tego kryterium.

W roku 2022 w domach pomocy społecznej przebywało 16 mieszkańców Gminy Limanowa. Na rzecz mieszkańców domów pomocy społecznej zrealizowano 150 świadczeń w formie pokrycia części kosztów pobytu w DPS. Łączny koszt pobytu mieszkańców w domach pomocy społecznej wyniósł 463 815,00 zł.

16) pomoc osobom mającym trudności w przystosowaniu się do życia po zwolnieniu z zakładu karnego; w 2022 r. z pomocy w formie zasiłku celowego skorzystała 1 osoba w kwocie **250,00 zł**,

17) sporządzanie sprawozdawczości oraz przekazywanie jej właściwemu wojewodzie, w formie dokumentu elektronicznego, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;

W 2022 roku w Centralnej Aplikacji Statystycznej **sporządzono 395 sprawozdań merytorycznych i finansowych z zakresu realizowanych ustaw.**

Każdego miesiąca GOPS składał zapotrzebowanie na środki finansowe na kolejny miesiąc oraz dokonywał rozliczeń z poprzedniego miesiąca. Ponadto po zakończeniu każdego kwartału były przekazywane rozliczenia finansowe narastająco za każdy kwartał w formie tabelarycznej oraz w formie opisowej.

18) utworzenie i utrzymywanie Ośrodka Pomocy Społecznej, w tym zapewnienie środków na wynagrodzenia pracowników.

OPS realizuje zadania własne oraz zlecone, w związku z tym utrzymanie Ośrodka to suma kilku składników. Całkowity koszt utrzymania Ośrodka w 2022 roku tj; koszty rzeczowe i koszty płac przedstawia poniższa tabela:

Tabela 2. Koszty utrzymania Ośrodka / koszty rzeczowe i płac/

Zadanie	Środki własne	Środki z dotacji	Razem
REALIZACJA USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ i DODATKACH MIESZKANIOWYCH	731 440,27	Utrzymanie – 149 552,00 Dodatek ”400,” 30 361,00	911 353,27
REALIZACJA USTAWY O ŚWIADCZENIACH RODZINNYCH		314 465,85	314 465,85
REALIZACJA USTAWY O POMOCY OSOBOM UPRAWNIONYM DO ALIMENTÓW		7 310,00	7 310,00
REALIZACJA USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY w RODZINIE	0	0	0
REALIZACJA USTAWY O WSPIERANIU RODZINY i SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ	73 209,09		73 209,09
REALIZACJA USTAWY O POMOCY SPOŁECZNEJ –WYNAGRODZENIE DLA OPIEKUNA		4 733,50	4 733,50
REALIZACJA USTAWY O POMOCY PAŃSTWA w WYCHOWANIU DZIECI		49 802,99	49 802,99
REALIZACJA USTAWY O WSPARCIU KOBIET i RODZIN „ZA ŻYCIEM”		1 230,00	1 230,00
REALIZACJA USTAWY O DODATKU OSŁONOWYM		53 817,37	53 817,37
REALIZACJA USTAWY O DODATKU WĘGLOWYM		208 662,60	208 662,60
REALIZACJA USTAWY O DODATKU DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH –INNE ŹRÓDŁA CIEPŁA		10 603,16	10 603,16
REALIZACJA USTAW, ROZPORZ. DOTYCZĄCYCH POMOCY OBYWATEŁOM z UKRAINY- FUNDUSZ POMOCY		4 154,48	4 154,48
RAZEM	804 649,36	834 692,95	1 639 342,31

19) przyznawanie i wypłacanie zasiłków stałych;

Zasiłek stały zgodnie z art. 37 ustawy o pomocy społecznej przysługuje:

- a) pełnoletniej osobie samotnie gospodarującej, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód jest niższy od kryterium dochodowego osoby samotnie gospodarującej /tj. kwoty 776,00 zł/,
- b) pełnoletniej osobie pozostającej w rodzinie, niezdolnej do pracy z powodu wieku lub całkowicie niezdolnej do pracy, jeżeli jej dochód, jak również dochód na osobę w rodzinie są niższe od kryterium dochodowego na osobę w rodzinie /tj. kwoty 600,00 zł/.

Zasiłek stały ustala się w wysokości:

- a) w przypadku osoby samotnie gospodarującej - różnicy między kryterium dochodowym osoby samotnie gospodarującej a dochodem tej osoby, z tym, że kwota zasiłku nie może być wyższa niż 719, 00 zł miesięcznie,
- b) w przypadku osoby w rodzinie - różnicy między kryterium dochodowym na osobę w rodzinie tj. kwoty 600,00 zł a dochodem na osobę w rodzinie.

Kwota zasiłku stałego nie może być niższa niż 30 zł miesięcznie. w przypadku zbiegu uprawnień do zasiłku stałego i renty socjalnej, świadczenia pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego, dodatku z tytułu samotnego wychowywania dziecka i utraty prawa do zasiłku dla bezrobotnych na skutek upływu ustawowego okresu jego pobierania lub zasiłku dla opiekuna, zasiłek stały nie przysługuje.

W roku 2022 r. z pomocy w formie zasiłku stałego korzystało 74 osób, w tym 57 osoby to osoby samotnie gospodarujące. Przyznano 691 świadczeń. Koszt realizacji zadania wyniósł 392 842,00 zł, koszty realizacji zadania zostały sfinansowane z dotacji celowej z budżetu państwa na wspieranie zadań własnych gminy.

20) opłacanie składek na ubezpieczenie zdrowotne określonych w przepisach o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Zgodnie z art.66 ust.1 pkt.26 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowych ze środków publicznych, GOPS opłacał składki na ubezpieczenie zdrowotne dla osób otrzymujących zasiłki stałe, nie podlegających obowiązkowi ubezpieczenia zdrowotnego z innego tytułu.

Przyznano 477 świadczeń dla 52 osób otrzymujących zasiłki stałe z pomocy społecznej. Koszt realizacji zadania to 27 997,00 zł, zadanie sfinansowane z dotacji celowej z budżetu państwa.

Art.17 ust.2 ustawy określa zadania własne gminy, do których należy;

1) przyznawanie i wypłacanie zasiłków specjalnych celowych;

W szczególnie uzasadnionych przypadkach osobie albo rodzinie o dochodach przekraczających kryterium dochodowe może być przyznany specjalny zasiłek celowy. Zasiłki te przyznaje się w szczególności osobom niepełnosprawnym oraz osobom dotkniętym ciężką chorobą, które w związku z problemami zdrowotnymi ponoszą wysokie koszty leczenia, przekraczające możliwości rodziny.

W roku sprawozdawczym pomoc w formie zasiłków celowych specjalnych przyznano 27 osobom, z 27 rodzin, o liczbie osób w rodzinach 49; przyznano 39 świadczeń na łączną kwotę 14 511,00 zł.

2) przyznawanie i wypłacanie pomocy na ekonomiczne usamodzielnienie w formie zasiłków, pożyczek oraz pomocy w naturze;

W 2022 roku nie było potrzeby realizacji tego zadania.

3) prowadzenie i zapewnienie miejsc w domach pomocy społecznej i ośrodkach wsparcia o zasięgu gminnym oraz kierowanie do nich osób wymagających opieki;

Gmina nie prowadzi domu pomocy społecznej i ośrodka wsparcia o zasięgu gminnym.

- 4) podejmowanie innych zadań z zakresu pomocy społecznej wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy, w tym tworzenie i realizacja programów osłonowych;

W celu poprawy sytuacji mieszkańców Gminy Limanowa Ośrodek podejmował inne działania, realizował n/w programy:

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przystąpił do realizacji;

- **Program „Korpus Wsparcia Seniorów Moduł II”** na rok 2022.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej przystąpił do realizacji Programu „**Korpus Wsparcia Seniorów**” na rok 2022. Program ma na celu udzielenie wsparcia na rzecz seniorów w wieku 65 lat i więcej, poprawę poczucia bezpieczeństwa oraz możliwości samodzielnego funkcjonowania w miejscu zamieszkania osób starszych przez dostęp do tzw. „opieki na odległość”. „Opieka na odległość” jest nowoczesną formą sprawowania opieki nad osobami starszymi, chorymi, po przebytych zabiegach medycznych, z niepełnosprawnościami, którzy czasowo lub na stałe wymagają wsparcia w codziennym funkcjonowaniu. To idealne rozwiązanie dla osób samotnych, których nieprzewidywalność zmiany stanu zdrowia uzasadnia stałe monitorowanie w celu jak najszybszej reakcji, powiadomienia właściwych służb i udzielenia możliwie najszybszej pomocy, w tym pomocy medycznej, w ramach opieki zdrowotnej finansowanej ze środków publicznych. Bieżące monitorowanie pozwala na natychmiastową reakcję w sytuacji zagrożenia zdrowia lub życia seniora.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej zakupił **35** opasek – koszt zakupu – **10 395,00** zł i przekazał je uczestnikom programu na podstawie umów uczestnictwa w Programie „Korpus Opieki Seniora” Usługa Teleopieki. Abonament za monitoring Teleopieki wyniósł w 2022 r. **5 250,00** zł.

- **Program Operacyjny Pomoc Żywnościowa (FEAD)**, Europejskiego Funduszu Pomocy Najbardziej Potrzebującym (FEAD). Celem ogólnym Programu jest zapewnienie najuboższym mieszkańcom pomocy żywnościowej w okresie podprogramu. w ramach współpracy z Caritas Archidiecezji Krakowskiej

w podprogramie POPŻ udział wzięło **735 osób**. Osobom zakwalifikowanym do otrzymania pomocy żywnościowej zgodnie z zasadami POPŻ wydano artykuły spożywcze. Pomoc żywnościowa w postaci paczki żywnościowej mogła być przekazywana do osób, rodzin najbardziej potrzebujących, znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej, spełniających kryteria określone w art. 8 ustawy o pomocy społecznej, tj. dochód nie mógł przekraczać 220% kryterium dochodowego uprawniającego do skorzystania z pomocy społecznej: tj. dla osoby samotnie gospodarującej 1707,20 zł oraz 1320,00 zł dla osoby w rodzinie. Skierowania, po weryfikacji uprawnień, wydawali pracownicy socjalni GOPS. Ponadto wydano skierowania do Stowarzyszenia „Bergitka Roma” - **16** osobom oraz Fundacji „Równi wobec życia” – **5** osobom.

- **Program „Opieka wytchnieniowa – edycja 2022”**. Głównym celem Programu było wsparcie członków rodzin i opiekunów sprawujących bezpośrednią opiekę nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności i osobami dorosłymi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności lub równoważnym.

Program kierowany był do opiekunów, którzy zgłosili potrzebę wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad niepełnosprawnym członkiem rodziny. Opieka wytchnieniowa miała za zadanie odciążenie członków rodzin/opiekunów osób niepełnosprawnych poprzez ich wsparcie w codziennych obowiązkach lub zapewnienie czasowego zastępstwa. Dzięki temu osoby zaangażowane na co dzień w sprawowanie opieki dysponowały czasem, który mogły przeznaczyć na odpoczynek, regenerację, jak również na załatwienie niezbędnych spraw.

Usługi opieki wytchnieniowej realizowane były w formie dziennej w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej. w ramach programu wsparciem było objętych 20 osób/ rodzin - ilość godzin opieki **2 544,5**. Koszt programu w 2022 r. wyniósł **101 780,00** zł + **1 804,24** zł koszty obsługi = **103 584,24** zł razem. Realizacja tego programu finansowana jest ze środków Funduszu Solidarnościowego.

- **Program „Opieka 75+” -**

Zadanie - wsparcie finansowe zadania „Opieka 75+” Dotacja Skarbu Państwa – Wojewody Małopolskiego jest przeznaczona na dofinansowanie zadania własnego gminy Limanowa polegającego na organizowaniu i świadczeniu usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania w związku z realizacją Programu „Opieka 75+” na rok 2022. Celem dotacji jest wsparcie samorządu w poprawie dostępności do usług opiekuńczych dla osób w wieku 75 lat i więcej. Programem były objęte **2** osoby.

Na realizację tego zadania wydatkowano **7 250,00** zł, w tym **3 625,00** zł dotacja.

- **„Szlachetna paczka”** - w ramach współpracy z CARITAS Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej uczestniczył w akcji, a pomocą zostały objęte 2 rodziny z terenu Gminy.

- **Projekt „Rozwój pomocy społecznej”** obejmował w 2022 r.:

- projekty socjalne mające na celu wsparcie, aktywizację i poprawę jakości życia seniorów poprzez spotkania seniorów na wykładach, warsztatach, grupach samopomocowych. Zorganizowano w okresie realizacji projektów łącznie 78 warsztatów w zakresie m.in. umiejętności praktycznych w przygotowywaniu zdrowych posiłków oraz tworzenia prac rękodzieła.

Zorganizowano **8** spotkań autorskich ze specjalistami, na tematy dotyczące m.in. zdrowia i problemów związanych z wiekiem oraz relacji międzyludzkich.

- realizację dodatkowych zadań wynikających z rozeznaczonych potrzeb gminy poprzez udostępnienie poradnictwa psychologicznego mieszkańcom w siedzibie GOPS w Limanowej oraz w miejscu zamieszkania, a także organizację warsztatów w celu doskonalenia umiejętności rodziców w pełnieniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych.

Poradnictwo psychologiczne świadczone było w siedzibie OPS oraz w środowisku. Poradnictwem psychologicznym objętych został łącznie 96 osób.

Zorganizowano Szkołę dla rodziców, w ramach której odbyło się 10 spotkań. Zajęcia miały charakter warsztatów psychologicznych, w których uczestniczyło 11 osób – 10 osób otrzymało certyfikat ukończenia.

- Realizacja projektu: od czerwca 2022 roku do grudnia 2022 roku.
- Wartość dofinansowania projektu: **56 643,80** zł, środki własne: **14 160,96** zł.
Całkowity koszt projektu: **70 804,76** zł.

5) współpraca z powiatowym urzędem pracy w zakresie upowszechniania ofert pracy oraz informacji o wolnych miejscach pracy, upowszechniania informacji o usługach poradnictwa zawodowego i o szkoleniach.

Pracownicy Ośrodka współpracowali z PUP w celu aktywizacji klientów OPS.

Art. 18 ust 1 ustawy określa zadania zlecone z zakresu administracji rządowej realizowane przez gminę, do których należy:

1) organizowanie i świadczenie specjalistycznych usług opiekuńczych w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

Rodzaje specjalistycznych usług opiekuńczych i kwalifikacje osób świadczących te usługi oraz warunki i tryb ustalania i pobierania opłat za specjalistyczne usługi opiekuńcze świadczone osobom z zaburzeniami psychicznymi, jak również warunki częściowego lub całkowitego zwolnienia z tych opłat, ze względu na szczególne potrzeby osób korzystających z usług, uwzględniając sytuację materialną tych osób określa rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 22 września 2005 r. w sprawie specjalistycznych usług opiekuńczych

W 2022 roku GOPS Limanowa zorganizował i świadczył specjalistyczne usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania dla osób z zaburzeniami psychicznymi – 1 osobie, przyznał 174 świadczeń, kwota świadczeń – 9 400,00 zł. Zadanie w całości zostało sfinansowane z dotacji budżetu państwa.

- 2) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną;

W 2022 roku nie było potrzeby przyznawania zasiłków celowych na pokrycie wydatków związanych z klęską żywiołową lub ekologiczną .

- 3) prowadzenie i rozwój infrastruktury ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi;

- a) Ośrodkami wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi są: środowiskowy dom samopomocy lub klub samopomocy dla osób z zaburzeniami psychicznymi, które w wyniku upośledzenia niektórych funkcji organizmu lub zdolności adaptacyjnych wymagają pomocy do życia w środowisku rodzinnym i społecznym, w szczególności w celu zwiększania zaradności i samodzielności życiowej, a także ich integracji społecznej.

- b) Środowiskowy dom samopomocy świadczy usługi w ramach indywidualnych lub zespołowych treningów samoobsługi i treningów umiejętności społecznych, polegających na nauce, rozwijaniu lub podtrzymywaniu umiejętności w zakresie czynności dnia codziennego i funkcjonowania w życiu społecznym.

Gmina nie prowadzi ośrodków wsparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi. Mieszkańcy Gminy kierowani są do placówek zlokalizowanych na terenie innych gmin.

W 2022 roku 16 osób, mieszkańców Gminy uczęszczało na zajęcia do Środowiskowego Domu Samopomocy w Limanowej. Ośrodek prowadzi dzienny pobyt, osoby skierowane mają możliwość uczestniczenia w różnego rodzaju terapiach. Pobyt w ośrodku finansowany jest z dotacji budżetu państwa.

- 4) realizacja zadań wynikających z rządowych programów pomocy społecznej, mających na celu ochronę poziomu życia osób, rodzin i grup społecznych oraz rozwój specjalistycznego wsparcia;

GOPS realizował programy rządowe w tym program „Posiłek w szkole i w domu”, „Karta Dużej Rodziny”, „Asystent Rodziny i koordynator rodzinnej pieczy zastępczej”, „Dobry Start”. Realizacja programów została opisana w sprawozdaniu.

- 5) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia, posiłku oraz niezbędnego ubrania cudzoziemcom.

W 2022 roku zadanie nie było realizowane, nie było takich potrzeb.

- 6) przyznawanie i wypłacanie zasiłków celowych, a także udzielanie schronienia oraz zapewnianie posiłku i niezbędnego ubrania cudzoziemcom, którym udzielono zgody na pobyt ze względów humanitarnych lub zgody na pobyt tolerowany na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

W roku sprawozdawczym zadanie nie było realizowane, nie było takich potrzeb.

- 7) wypłacanie wynagrodzenia za sprawowanie opieki.

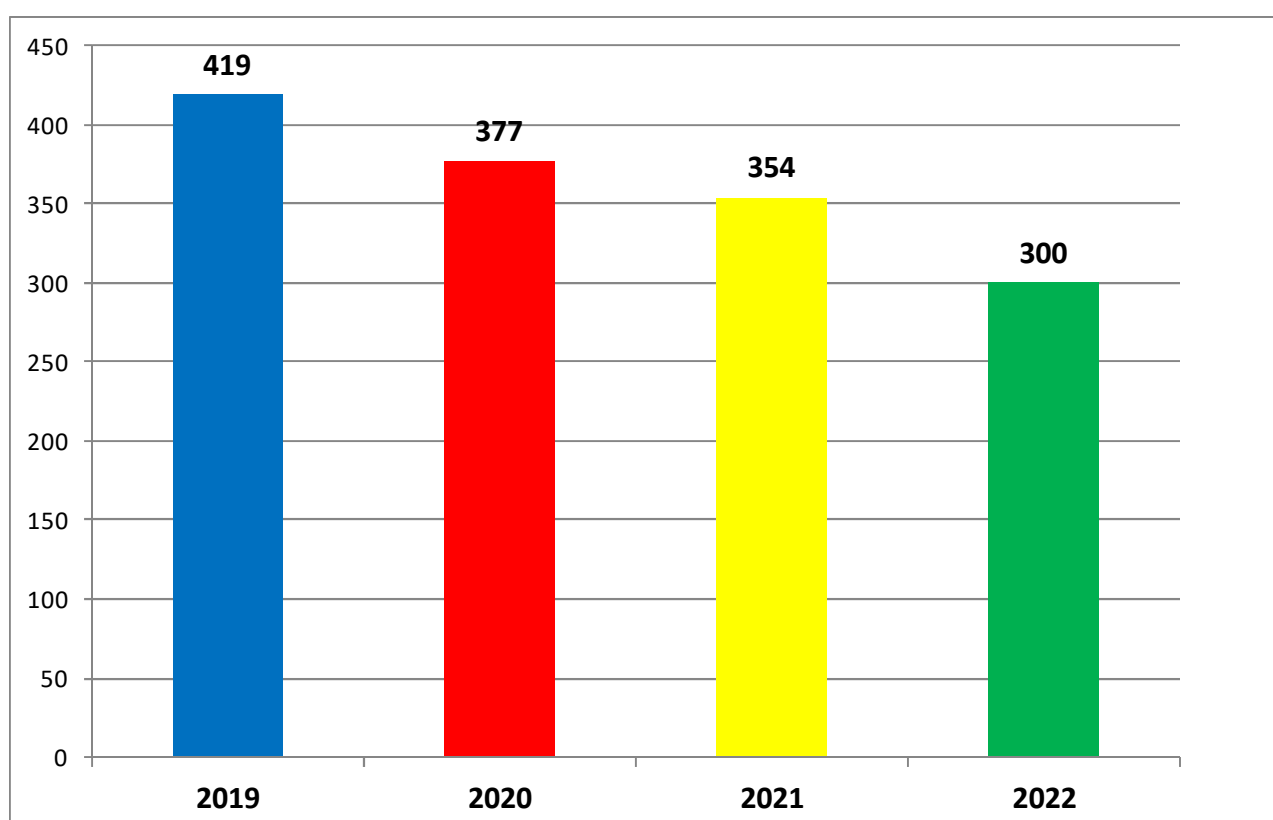
Wynagrodzenie to w określonej wysokości przyznawane jest opiekunom prawnym przez sąd. GOPS realizuje świadczenia, zgodnie z art. 53a ustawy o pomocy społecznej na podstawie postanowienia sądu. Przyznanie świadczeń w postaci wynagrodzenia za sprawowanie opieki nie wymaga/ jak inne świadczenia /przeprowadzenia rodzinnego wywiadu środowiskowego oraz wydania decyzji administracyjnej.

W roku 2022 wynagrodzenie z tytułu sprawowania opieki nad osobą całkowicie ubezwłasnowolnioną otrzymało 68 osób, wypłacono 839 świadczeń na kwotę 320 716,00 zł – świadczenie jest finansowane z dotacji budżetu państwa. Wynagrodzenie za sprawowanie opieki dla kuratora osoby częściowo ubezwłasnowolnionej otrzymało

6 osób, wypłacono 122 świadczenia, na kwotę 40 880,65 zł – świadczenie finansowane ze środków własnych gminy.

W 2022 roku ze świadczeń przyznawanych przez GOPS na podstawie ustawy o pomocy społecznej skorzystało **300** rodzin, o łącznej liczbie osób w rodzinach **985**. Przeprowadzone w latach 2016-2021 badania diagnostyczne wskazują, że liczba gospodarstw domowych korzystających ze wsparcia publicznej pomocy społecznej spada.

Wykres 1. Liczba rodzin z terenu Gminy Limanowa objętych pomocą społeczną przez GOPS w latach 2019-2022

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Ogółem w 2022 roku Ośrodek udzielił pomocy w formie:

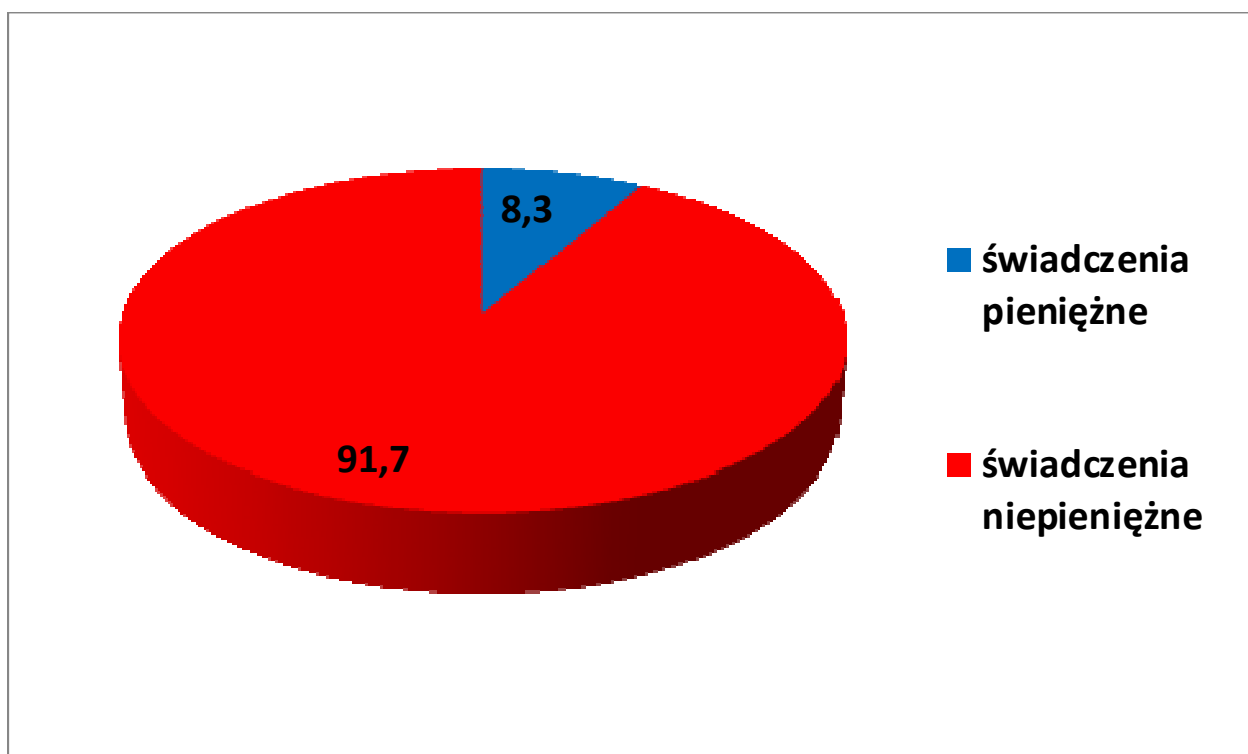
- świadczeń pieniężnych w liczbie **3 049**

zasiłek stały, zasiłek okresowy, zasiłek celowy i specjalny zasiłek celowy, wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd, świadczenie pieniężne na zakup posiłku lub żywności (zasiłek celowy)

- świadczeń niepieniężnych w liczbie **33 655**

składki na ubezpieczenie zdrowotne, poradnictwo specjalistyczne i interwencja kryzysowa, usługi opiekuńcze, specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi w miejscu zamieszkania, pobyt i usługi w domu pomocy społecznej, posiłek.

Wykres 2. Świadczenia pieniężne i niepieniężne z pomocy społecznej w 2022 roku

Koszty świadczeń realizowanych na podstawie ustawy o pomocy społecznej w 2022 roku wyniosły 2 240 516,20 zł, w tym; udział środków własnych 681 238,39 zł, dotacja z budżetu państwa 1 559 277,81 zł.

4. Zadania z zakresu ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

GOPS realizował zadania w oparciu o ustawę z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej /tj. Dz.U. z 2022 r., poz . 447 ze zm/.

Ustawa określa:

- 1) zasady i formy wspierania rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) zasady i formy sprawowania pieczy zastępczej oraz pomocy w usamodzielnianiu jej pełnoletnich wychowanków;
- 3) zadania administracji publicznej w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 4) zasady finansowania wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- 5) zadania w zakresie postępowania adopcyjnego.

Wspieranie rodziny przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych to zespół planowych działań mających na celu przywrócenie rodzinie zdolności do wypełniania tych funkcji.

System pieczy zastępczej to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Ma ona charakter czasowy.

Pieczka zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) rodzinnej; / rodzina zastępcza i rodzinny dom dziecka/
- 2) instytucjonalnej.

W rodzinach zastępczych umieszcza się dzieci, których rodzice zostali pozbawieni władzy rodzicielskiej lub gdy władza ta została im ograniczona. Jest to więc forma pomocy dziecku w przypadku niemożności zapewnienia mu opieki i wychowania przez rodziców biologicznych.

Typy rodzin zastępczych

Rodzina zastępcza:

Spokrewniona – mogą ją stworzyć najbliżsi krewni dziecka, czyli dziadkowie lub rodzeństwo (babcia, dziadek, brat, siostra)

Niezawodowa – może ją stworzyć zarówno rodzina dziecka niebędąca wstępnymi lub rodzeństwem dziecka, jak i osoby niespokrewnione z dzieckiem

Zawodowa – to taka rodzina zastępcza, z którą starosta zawiera umowę o pełnienie funkcji rodziny zastępczej zawodowej; tworzą ją małżonkowie lub osoba niepozostająca w związku małżeńskim, niebędący wstępnymi lub rodzeństwem dziecka.

Instytucjonalna piecza zastępcza

Instytucjonalna piecza zastępcza jest sprawowana w formie:

- 1) placówki opiekuńczo-wychowawczej,
- 2) regionalnej placówki opiekuńczo-terapeutycznej,
- 3) interwencyjnego ośrodka preadopcyjnego.

Sąd umieszcza dziecko w instytucjonalnej pieczy zastępczej, jeżeli brak jest możliwości umieszczenia dziecka w rodzinnej pieczy zastępczej lub z innych ważnych względów nie jest to zasadne.

Placówki opiekuńczo-wychowawcze zapewniają całodobową opiekę i wychowanie dzieciom, których rodzice trwale lub okresowo nie mogą, nie potrafią lub nie chcą stworzyć im właściwych warunków życia i rozwoju. Umieszczenie dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej powinno służyć reintegracji rodziny, przywróceniu kompetencji wychowawczych rodzicom.

Pieczka zastępcza.

W 2022 r. w rodzinnej pieczy zastępczej przebywało **29** dzieci z **11** rodzin biologicznych zamieszkałych na terenie Gminy Limanowa. Dzieci przebywały w **11** rodzinach zastępczych, w tym w **8** rodzinach spokrewnionych z dzieckiem przebywało **21** dzieci, w **3** rodzinach zastępczych niezawodowych – **8** dzieci. w instytucjonalnej pieczy zastępczej przebywało **2** dzieci z **2** rodzin.

W 2022 roku Gmina ponosiła odpłatności za pobyt **29** dzieci z **11** rodzin umieszczonych w rodzinnej pieczy oraz za pobyt **2** dzieci z **2** rodzin umieszczonych w instytucjonalnej pieczy zastępczej. Ponadto **5** dzieci z **4** rodzin zostało umieszczonych w pieczy zastępczej przed wejściem przepisów zobowiązujących gminy do współfinansowania ich pobytu w pieczy zastępczej.

Zgodnie z art. 191 ust. 8 i 9 ustawy z dnia 9 czerwca 2001 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,

W przypadku umieszczenia dziecka w rodzinie zastępczej albo rodzinnym domu dziecka gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka przed umieszczeniem go po raz pierwszy w pieczy zastępczej ponosi odpowiednio wydatki za pobyt w wysokości:

- 1) 10% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w pierwszym roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 2) 30% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w drugim roku pobytu dziecka w pieczy zastępczej;
- 3) 50% wydatków na opiekę i wychowanie dziecka – w trzecim roku i następnych latach pobytu dziecka w pieczy zastępczej.

GOPS w Limanowej ponosił część kosztów pobytu dzieci w w/w formach opieki zastępczej - zgodnie z zapisami ww. ustawy - w wysokości 10%, 30 % lub 50 % kosztu pobytu dziecka. Na ten cel w 2021 roku wydatkowano ogółem **140 561,33** zł. w 2022 roku wydatki te wynosiły **153 725,35** zł. w stosunku do 2021 roku nastąpił **wzrost** nakładów. Powodem wzrostu nakładów była zmiana odpłatności za dzieci przebywające w systemie

pieczy zastępczej z 10 % na 30% oraz z 30% na 50 %. Zadanie to w całości finansowane jest ze środków własnych gminy.

Rodzinie przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych Ośrodek zapewnia wsparcie asystenta rodziny, które polega w szczególności na:

- 1) analizie sytuacji rodziny i środowiska rodzinnego oraz przyczyn kryzysu w rodzinie;
- 2) wzmocnieniu roli i funkcji rodziny;
- 3) rozwijaniu umiejętności opiekuńczo-wychowawczych rodziny;
- 4) podniesieniu świadomości w zakresie planowania oraz funkcjonowania rodziny;
- 5) pomocy w integracji rodziny;
- 6) przeciwdziałaniu marginalizacji i degradacji społecznej rodziny;
- 7) dążeniu do reintegracji rodziny.

PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2022-2024

Został przyjęty do realizacji Uchwałą Nr XXVII/284/2022 Rady Gminy Limanowa w dniu 29 września 2022 r. Każdego roku sporządzany jest Monitoring Programu.

Rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych zapewniono pomoc asystenta rodziny. w roku 2022 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej w celu realizacji tego zadania zatrudnił jednego asystenta rodziny. Zatrudnienie było finansowane ze środków własnych gminy.

W 2022 r. asystent rodziny współpracował z **19** rodzinami, **8** z nich zostało zobowiązanych do współpracy postanowieniem Sądu Rejonowego w Limanowej,

pozostałe rodziny były wspierane za ich zgodą i aktywnym udziałem, w tym 2 rodzina korzystała z usług asystenta w ramach ustawy „Za życiem”.

Tabela 3. Asystent rodziny w Gminie Limanowa w latach 2020-2022

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba rodzin zobowiązanych przez sąd do pracy z asystentem rodziny	7	6	8
Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny	19	15	19
Liczba rodzin korzystających z usług asystenta rodziny w ramach ustawy Za życiem	0	1	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

Wspieranie rodziny jest prowadzone w formie:

- 1) pracy z rodziną;
- 2) pomocy w opiece i wychowaniu dziecka.

Wspieranie rodziny jest prowadzone za jej zgodą i aktywnym udziałem, z uwzględnieniem zasobów własnych oraz źródeł wsparcia zewnętrznego.

Asystent ułatwia rodzicom wypełnianie ról społecznych aby doprowadzić do osiągnięcia podstawowej stabilizacji życiowej i nie dopuścić do umieszczania dzieci poza rodziną w placówkach lub rodzinach zastępczych. Jeżeli dzieci znajdują się w pieczy zastępczej, rolą asystenta są działania na rzecz ich jak najszybszego powrotu do rodziny.

Wynagrodzenie asystenta było finansowane ze środków własnych gminy.

Każdego roku sporządzany jest monitoring programu wspierania rodziny dla Gminy Limanowa.

5. Karta Dużej Rodziny.

Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawie ustawy z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny /tj. Dz.U. z 2021 r. poz. 1744/ w roku 2021 realizował zadania z rządowego programu dla rodzin wielodzietnych „Karta Dużej Rodziny”.

Należy pamiętać, że prawo do posiadania Karty Dużej Rodziny nie przysługuje rodzicowi, którego sąd pozbawił władzy rodzicielskiej lub któremu sąd ograniczył władzę rodzicielską przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej, chyba że sąd nie pozbawił go władzy rodzicielskiej lub jej nie ograniczył przez umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej w stosunku do co najmniej trojga dzieci, prawo to nie przysługuje również rodzicowi zastępczemu lub prowadzącemu rodzinny dom dziecka, w przypadku gdy sąd orzekł o odebraniu im dzieci z uwagi na niewłaściwe sprawowanie pieczy zastępczej.

Karta jest przyznawana niezależnie od dochodu w rodzinie.

Prawo do posiadania Karty przysługuje członkowi rodziny wielodzietnej, który jest:

1. osobą posiadającą obywatelstwo polskie, mającą miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
2. cudzoziemcem mającym miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielony w związku z okolicznością, o której mowa w art. 159 ust. 1 oraz art. 186 ust. 1 pkt. 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz.U. z 2017 r. poz. 2206), lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkuje z członkami rodziny na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
3. mającym miejsce zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej obywatelem państwa członkowskiego Unii Europejskiej, państwa członkowskiego Europejskiego

Porozumienia o Wolnym Handlu (EFTA) – strony umowy o Europejskim Obszarze Gospodarczym lub Konfederacji Szwajcarskiej oraz członkom jego rodziny w rozumieniu art. 2 pkt. 4 ustawy z dnia 14 lipca 2006 r. o wjeździe na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, pobycie oraz wyjeździe z tego terytorium obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej i członków ich rodzin (Dz.U. z 2017 r. poz. 900), posiadającym prawo pobytu lub prawo stałego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Aby otrzymać Kartę Dużej Rodziny należy złożyć wniosek w gminie odpowiadającej miejscu zamieszkania.

Wniosek można również złożyć elektronicznie, za pośrednictwem Platformy Informacyjno-Usługowej Emp@tia (empatia.mpips.gov.pl).

Wniosek, w imieniu rodziny, może złożyć każdy pełnoletni jej członek. Jeśli któryś z członków rodziny mieszka w innej gminie, wniosek należy złożyć dodatkowo w jego gminie, wymieniając wszystkich członków rodziny, ale zaznaczając „nie wnoszę o przyznanie Karty Dużej Rodziny”.

Na jaki czas można uzyskać KDR?

- rodzice - na całe życie,
- dzieci - do ukończenia 18 lat,
- dzieci, które dalej uczą się w szkole lub studiują / do ukończenia 25 roku życia/
 - do dnia 30 września następującego po końcu roku szkolnego, w którym planowane jest ukończenie nauki zgodnie z oświadczeniem o planowanym terminie ukończenia nauki w danej placówce – gdy dziecko uczy się w szkole,
 - do dnia 30 września roku, w którym jest planowane ukończenie nauki zgodnie z oświadczeniem o planowanym terminie ukończenia nauki w danej placówce – gdy dziecko uczy się w szkole wyższej.

- dzieci niepełnosprawne - na czas obowiązywania orzeczenia o niepełnosprawności.
- Karta przyznawana jest dzieciom umieszczonym w rodzinnej pieczy zastępczej na czas umieszczenia w danej rodzinie zastępczej lub rodzinnym domu dziecka, nie dłużej niż do ukończenia 18 r.ż.

Cudzoziemcom, o których mowa w art. 5 ust. 2 ustawy o Karcie Dużej Rodziny Karta jest przyznawana odpowiednio na okres wynikający z dokumentu potwierdzającego prawo do zamieszkania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. Cudzoziemcowi posiadającemu zezwolenie na pobyt stały przyznaje się Kartę na taki okres, jaki przysługiwałby obywatelowi Rzeczypospolitej Polskiej (w szczególności dotyczy do rodziców, którzy dostają Kartę bezterminowo).

Wydanie Karty jest bezpłatne wyłącznie przy jednoczesnym wnioskowaniu o plastikową i elektroniczną formę KDR. Wnioskowanie o drugą formę Karty / w ramach kolejnego wniosku/ w późniejszym terminie wiąże się z wniesieniem opłaty.

Posiadacze kart mogą dostać między innymi:

- zniżki na przejazdy kolejowe
- ulgi w zakresie opłaty za paszport - ojciec, matka, macocha i ojczym,
- ulgi w zakresie opłaty za paszport - dzieci,
- oraz wiele innych zniżek, które oferują różne instytucje państwowe oraz firmy prywatne. Należy korzystać z wyszukiwarki partnerów Karty Dużej Rodziny, są tam wszystkie instytucje państwowe i firmy prywatne, które oferują zniżki oraz informację, jaka jest wysokość zniżek.

Jeśli ktoś z rodziny ma orzeczoną niepełnosprawność — należy sprawdzić, czy można dostać większe zniżki. Żeby dostać taką zniżkę, trzeba okazać legitymację osoby niepełnosprawnej.

Tabela 4. Liczba osób, którym wydano Kartę Dużej Rodziny w Gminie Limanowa w latach 2018-2022

Liczba osób, którym wydano Kartę Dużej Rodziny, w tym:	2018 rok	2019 rok	2020 rok	2021 rok	2022 rok
Liczba rodziców/małżonków	271	850	495	346	794
Liczba dzieci	457	565	397	311	635
Liczba rodzin, którym wydano Kartę Dużej Rodziny	145	469	305	244	547

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GOPS

W 2022 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej wydał Kartę Dużej Rodziny 547 rodzinom, dla 1429 osób w tych rodzinach: 794 kart tradycyjnych wydano dla rodziców / małżonków, 635 kart tradycyjnych wydano dla dzieci . Ponadto w 2022 roku było zamówionych i aktywowanych 1 435 kart elektronicznych.

Koszty obsługi programu w całości finansowane z dotacji, w kwocie 9 841,00 zł.

6. Zadania z zakresu ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. „Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie”.

GMINNY PROGRAM PRZECIWDZIAŁANIA PRZEMOCY W RODZINIE I OCHRONY OFIAR PRZEMOCY W RODZINIE NA LATA 2021-2026

Program przyjęty został uchwałą Rady Gminy Limanowa Nr XVII/181/2021 z dnia 25 marca 2021 r.

W ramach Programu w roku 2022 procedura „Niebieska Karta” została wszczęta **35** razy. w całym roku 2022 biorąc pod uwagę również procedury „Niebieska Karta” wprowadzone w latach ubiegłych i kontynuowane w roku 2022, prowadzonych było łącznie **47** procedur „Niebieska Karta”.

W każdym przypadku powoływana była „grupa robocza”, która zajmowała się problemem danej rodziny. w skład grup roboczych wchodził przedstawiciele Pomocy Społecznej, Policji, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Oświaty oraz Kuratorzy. w przypadku każdej z rodzin, w Ośrodku Pomocy Społecznej odbywały

się posiedzenia grup roboczych realizujących procedurę „Niebieska Karta” z udziałem zaproszonych osób, które były dotknięte przemocą. Udzielano osobom dotkniętym problemem przemocy wsparcia i szczegółowych informacji, na temat możliwości uzyskania pomocy ze strony każdej z instytucji. Pracą socjalną otoczone zostały wszystkie rodziny objęte procedurą „Niebieska Karta”. Pracownik socjalny Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej monitorował sytuację w rodzinach objętych procedurą „Niebieska Karta”, poprzez systematycznie wizyty w miejscu zamieszkania, co najmniej raz w miesiącu. Prowadzona była praca socjalna. Udzielano wsparcia i pomocy rodzinom w rozwiązaniu problemu przemocy. Podczas składanych wizyt u rodzin, zwracano szczególną uwagę na bezpieczeństwo domowników, w szczególności małoletnich dzieci. Motywowano osoby stosujące przemoc do poprawy zachowania, udzielano porad na temat możliwości rozwiązania problemów w rodzinie, jak podjęcie leczenia odwykowego, praca terapeutyczna, poradnie rodzinne, pomoc psychiatryczna, prawna i psychologiczna. Prowadzono ścisłą współpracę z Policją, Zespołem Kuratorskiej Służby Sądowej, placówkami oświatowymi, Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

Każda z osób stosujących przemoc w rodzinie, z którą przeprowadzono rozmowę, została poinformowana i motywowana do udziału w Programie Korekcyjno - Edukacyjnym. Rodzinom w szczególnie trudnej sytuacji materialnej, udzielono również wsparcia finansowego z Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej. w ramach procedury Niebieska Karta **11** osób zgłoszono do Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych.

W roku 2022 odbyły się **4** spotkania Zespołu Interdyscyplinarnego, który powołuje i koordynuje prace grup roboczych realizujących procedurę „Niebieska Karta”.

W roku 2022 przeprowadzono kampanię informacyjno – edukacyjną dotyczącą problemu przemocy w rodzinie. Na stronie internetowej Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej zostały zamieszczone informacje na temat problemu przemocy w rodzinie oraz możliwości uzyskania pomocy dla osób i rodzin dotkniętych problemem przemocy. Zamieszczono także informacje, na temat Programu Korekcyjno – Edukacyjnego dla

Sprawców Przemocy i Grupy Wsparcia dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie. Rozprowadzano materiały w postaci ulotek i plakatów w **14** szkołach i **3** NZOZ na terenie gminy Limanowa / **3** spotkania w szkołach „Reakcja dziecka na konflikt”, „Szkoła dla rodziców” - udział wzięło 12 osób.

Przy GOPS w Limanowej działał Punkt Informacji Wsparcia i Pomocy dla Osób Dotkniętych Przemocą w Rodzinie. Punkt działał **3** razy w tygodniu w każdy poniedziałek i piątek w godz. 10.00 – 12.00 oraz w każdy czwartek w godz. 15.00 – 18.00. Dyżury pełnili pracownicy socjalni, a w ustalone czwartki również psycholog. Punkt świadczył poradnictwo dla osób dotkniętych i zagrożonych problemem przemocy w rodzinie. w okresie od 1 stycznia do 30 grudnia 2022r., z pomocy Punktu skorzystało **26** osób (niektóre osoby kilkakrotnie korzystały z porady pracownika socjalnego i psychologa). Pracownik socjalny i psycholog udzielili łącznie **50** porad, z czego psycholog **38** porad, a pracownicy socjalni **12**. Ponadto objęto pomocą w miejscu zamieszkania 38 rodzin w tym **17** z przemocy.

Gmina zabezpieczała miejsca schronienia dla osób doznających przemocy w rodzinie na podstawie porozumienia zawartego przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej z PCPR w Limanowej, gdzie osoby zagrożone przemocą w rodzinie mogły uzyskać schronienie w Hostelu dla Ofiar Przemocy w Rodzinie, Ośrodek Interwencji Kryzysowej – PCPR w Limanowej i Ośrodek Wsparcia dla Ofiar Przemocy w Zakopanem. w roku 2022 z tej formy pomocy skorzystało **7** osób.

7. Pomoc obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa.

W 2022 roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej na podstawie art. 31 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (Dz. U. z 2022 r., poz. 583 ze zm).

Art. 31 w/w ustawy stanowi, że jednorazowe świadczenie pieniężne przysługuje:

1. Obywatelowi Ukrainy, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny na podstawie art. 2 ust. 1 i który został wpisany do rejestru PESEL, przysługuje pomoc w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę, przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe.
2. Organem właściwym w sprawach jednorazowego świadczenia pieniężnego jest wójt, burmistrz, prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce pobytu osoby, o której mowa w ust. 1.3. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia pieniężnego składa osoba uprawniona, jej przedstawiciel ustawowy, opiekun tymczasowy albo osoba sprawująca faktyczną pieczę nad dzieckiem.

Jednorazowe świadczenia pieniężne w wysokości **300, 00 zł** na osobę. – świadczenie było wypłacone dla **231** osób, ogółem koszt świadczenia **69 300,00 zł**.

W 2022 roku GOPS Limanowa na podstawie art. 48 b ust. 5 pkt. 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (tj. Dz.U z 2021 r, poz. 2268 ze zm.) w ramach realizacji zadań na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy, o których mowa w ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego Państwa przyznał pomoc w formie gorącego posiłku w okresie nauki w szkole dla **32** dzieci. Ogólny koszt świadczeń – **5 876,30 zł**. Pomoc w formie gorącego posiłku była finansowana w ramach Funduszu Pomocy.

Art. 48 b ust.5. pkt 1 ustawy o pomocy społecznej stanowi, że pomoc doraźna albo okresowa w postaci jednego gorącego posiłku dziennie przysługuje osobie, która własnym staraniem nie może go sobie zapewnić. Pomoc ta przyznawana jest doraźnie dzieciom i młodzieży.

1. Pomoc przysługuje obywatelowi Ukrainy, którego pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny i który został wpisany do rejestru PESEL.

2. Organem właściwym jest wójt, burmistrz, prezydent miasta właściwy ze względu na miejsce pobytu osoby.
3. Wniosek o świadczenie składa między innymi osoba uprawniona, jej przedstawiciel ustawowy, opiekun tymczasowy albo osoba sprawująca faktyczną pieczę nad dzieckiem.

W **2022 roku** Ośrodek na podstawie art. 13 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz.103 ze zm.), rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 16 marca 2022 r. w sprawie wzoru wniosku o świadczenie pieniężne za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy przybywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi (Dz.U. poz. 608, 617 i 941 ze.zm.) **wypłacał świadczenie pieniężne przysługujące z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy.**

Świadczenie w kwocie 563 000,00 zł zostało wypłacone w 2022 r. dla 43 osób (rodzin polskich), które gościły 174 obywateli Ukrainy.

Każdemu podmiotowi, w szczególności osobie fizycznej prowadzącej gospodarstwo domowe, który zapewni, na własny koszt, zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy, o których mowa w art. 1 ust. 1 w/w ustawy, może być przyznane na jego wniosek świadczenie pieniężne z tego tytułu nie dłużej niż za okres 120 dni od dnia przybycia obywatela Ukrainy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

W związku z wejściem w życie 25 czerwca 2022 r. rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2022 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie maksymalnej wysokości świadczenia pieniężnego przysługującego z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy oraz warunków przyznawania tego świadczenia i przedłużania jego wypłaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 1336), zmianie uległy zapisy dotyczące zgody na przedłużenie okresu wypłaty tego świadczenia, na okres dłuższy niż 120 dni.

Zgodnie z nowymi zasadami Gmina może przedłużyć okres wypłaty świadczenia na okres dłuższy niż 120 dni w przypadku zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelowi Ukrainy, który:

- posiada orzeczenie o niepełnosprawności lub stopniu niepełnosprawności lub orzeczenie, o którym mowa w art. 5 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2021 r. poz. 573 i 1981 oraz z 2022 r. poz. 558);
- posiada dokument potwierdzający I lub II stopień niepełnosprawności wydany w ramach ukraińskiego systemu orzekania o niepełnosprawności;

W obu przypadkach świadczenie przysługuje za osobę niepełnosprawną, za osobę sprawującą nad nią opiekę i za każde małoletnie dziecko tych osób;

- ukończył 60 rok życia (kobiety) albo 65 rok życia (mężczyźni);
- jest kobietą w ciąży lub osobą wychowującą dziecko do 12 miesiąca życia (świadczenie przysługuje za kobietę w ciąży i za każde jej małoletnie dziecko lub za opiekuna wychowującego dziecko do 12 miesiąca życia i za wszystkie jego małoletnie dzieci);
- samotnie sprawuje na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej opiekę nad trojgiem i więcej dzieci (świadczenie przysługuje za opiekuna i za każde małoletnie dziecko);
- jest małoletnim wymienionym w art. 25a ust. 1 ustawy z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa (świadczenie przysługuje za małoletniego, za opiekuna tymczasowego ustanowionego dla małoletniego oraz za wszystkie małoletnie dzieci opiekuna tymczasowego).

Rozpatrywanie wniosków o przedłużenie okresu wypłaty świadczenia pieniężnego za zapewnienie zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy leży zatem w gestii gminy.

Świadczenie z tytułu zapewnienia zakwaterowania i wyżywienia obywatelom Ukrainy nie przysługuje, jeżeli warunki zakwaterowania i wyżywienia zagrażają życiu lub zdrowiu ludzi, lub gdy we wniosku o to świadczenie podano nieprawdę.

Wysokość świadczenia wynosi 40 zł za osobę dziennie i jest ono wypłacane (na dany wniosek) z dołu.

Zadanie gminy określone powyżej jest zadaniem z zakresu administracji rządowej zleconym gminie, a środki przeznaczone na jego realizację zapewnia wojewoda.

8. Zadania z zakresu ustawy o świadczeniach rodzinnych.

Ośrodek realizuje zadania z zakresu świadczeń rodzinnych w oparciu o ustawę o świadczeniach rodzinnych i przepisy do niej wykonawcze. Świadczenia te mają na celu wsparcie rodzin najuboższych i o średnim statusie materialnym, które wychowują dzieci.

Świadczeniami rodzinnymi są:

- zasiłek rodzinny

Na podstawie art. 4 ust. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, zwanej dalej "ustawą", zasiłek rodzinny przysługuje:

- 1) rodzicom, jednemu z rodziców albo opiekunowi prawnemu dziecka;
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka;
- 3) osobie uczącej się, tj. osobie pełnoletniej uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony.

Świadczenia rodzinne w 2022 r. przysługiwały:

- 1) obywatelom polskim;
- 2) cudzoziemcom:
 - a) do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
 - b) jeżeli wynika to z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów dwustronnych o zabezpieczeniu społecznym,
 - c) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt stały, zezwolenia na pobyt rezydenta długoterminowego Unii Europejskiej, zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 lub art. 186 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2018 r. Poz. 2094 ze zm.), lub w związku z uzyskaniem w Rzeczypospolitej Polskiej statusu uchodźcy lub ochrony uzupełniającej, jeżeli zamieszkują z członkami rodzin na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - d) posiadającym kartę pobytu z adnotacją "dostęp do rynku pracy", z wyłączeniem obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający 6 miesięcy, obywateli państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywateli państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,
 - e) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:
 - na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 139a ust. 1 lub art. 139o ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, lub
 - w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art. 139n ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach

- jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej z członkami rodzin, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na okres nieprzekraczający 9 miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej,

f) przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej:

- na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 lub art. 151 b ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach,
- na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych,
- w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art. 156 b ust. 1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach
- z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na okres nieprzekraczający 6 miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Świadczenia rodzinne przysługiwały tym osobom, jeżeli zamieszkiwały na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres zasiłkowy, w którym otrzymują świadczenia rodzinne, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Zasiłek rodzinny w 2022 r. przysługiwał m.in. rodzicom dziecka, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekraczał ustawowego kryterium dochodowego kwoty **674,00** zł. w przypadku gdy członkiem rodziny jest dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub orzeczeniem

o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności, zasiłek rodzinny przysługuje, jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę albo dochód osoby uczącej się nie przekraczał kwoty **764,00 zł**.

W 2022 r. strony mogły pobierać zasiłek rodzinny wraz z dodatkami w oparciu o mechanizm „złotówka za złotówkę”. w przypadku gdy dochód rodziny przekracza kwotę kryterium dochodowego, pomnożoną przez liczbę członków danej rodziny o kwotę nie wyższą niż łączna kwota zasiłków *rodzinnych* wraz z dodatkami przysługujących danej rodzinie w okresie zasiłkowym, na który jest ustalane prawo do tych *świadczeń*, zasiłek *rodzinny* wraz z dodatkami przysługuje w wysokości różnicy między łączną kwotą zasiłków *rodzinnych* wraz z dodatkami, a kwotą, o którą został przekroczony dochód rodziny.

Łączną kwotę zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami stanowi suma przysługujących danej rodzinie w danym okresie zasiłkowym:

- 1) zasiłków *rodzinnych* podzielonych przez liczbę miesięcy, na które danej rodzinie jest ustalane prawo do tych zasiłków;
- 2) dodatków do zasiłku rodzinnego: dodatku z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, z tytułu samotnego wychowywania dziecka, z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej i z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego, podzielonych przez liczbę miesięcy, na które danej rodzinie jest ustalane prawo do tych dodatków;
- 3) dodatków do zasiłku rodzinnego: z tytułu urodzenia dziecka, z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego i na tzw. internat czy dojazdy do szkoły ponadpodstawowej, podzielonych przez 12.

W przypadku gdy wysokość zasiłków rodzinnych wraz z dodatkami przysługująca danej rodzinie jest niższa niż 20,00 zł, świadczenia te nie przysługują.

Zasiłek rodzinny przysługuje do ukończenia przez dziecko:

- 1) 18 roku życia lub

- 2) nauki w szkole, jednak nie dłużej niż do ukończenia 21 roku życia, albo
- 3) 24 roku życia, jeżeli kontynuuje naukę w szkole lub szkole wyższej i legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo znacznym stopniu niepełnosprawności (art. 6 ust. 1 ustawy).

W 2022 r. wysokość zasiłku rodzinnego wynosiła miesięcznie:

- 1) 95,00 zł na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia,
- 2) 124,00 zł na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 18 roku życia,
- 3) 135,00 zł na dziecko w wieku powyżej 18 roku życia do ukończenia 24 roku życia.

Zasiłek rodzinny przysługuje osobie uczącej się, tj. osobie pełnoletniej uczącej się, niepozostającej na utrzymaniu rodziców w związku z ich śmiercią lub w związku z ustaleniem wyrokiem sądowym lub ugodą sądową prawa do alimentów z ich strony - jeżeli uczy się w szkole lub w szkole wyższej, jednak nie dłużej niż do ukończenia 24 roku życia (art. 6 ust. 1a ustawy).

Zasiłek rodzinny nie przysługuje, jeżeli:

- 1) dziecko lub osoba ucząca się pozostają w związku małżeńskim (art. 7 pkt 1 ustawy);
- 2) dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie, tj. domu pomocy społecznej, młodzieżowym ośrodku wychowawczym, schronisku dla nieletnich, zakładzie poprawczym, areszcie śledczym, zakładzie karnym, a także szkole wojskowej lub innej szkole, jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne utrzymanie, albo w pieczy zastępczej (art. 7 pkt 2 ustawy);
- 3) osoba ucząca się została umieszczona w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie (art. 7 pkt 3 ustawy);
- 4) pełnoletnie dziecko lub osoba ucząca się jest uprawniona do zasiłku rodzinnego na własne dziecko (art. 7 pkt 4 ustawy).

Zasiłek rodzinny nie przysługuje osobie samotnie wychowującej dziecko, jeżeli nie zostało ustalone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:

- 1) rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje;
- 2) ojciec dziecka jest nieznany;
- 3) powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone;
- 4) sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka;
- 5) dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach (art. 7 pkt 5 ustawy).

Zasiłek rodzinny nie przysługuje członkowi rodziny, jeżeli na dziecko przysługuje zasiłek rodzinny za granicą, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej (art. 7 pkt 6 ustawy).

Zasiłek rodzinny nie przysługuje, jeżeli na dziecko pobierany jest walutowy dodatek rodzinny przysługujący pracownikom polskich placówek dyplomatycznych i urzędów konsularnych (art. 27 ust. 3 ustawy) ;

- Dodatki do zasiłku rodzinnego z tytułu:

1) urodzenia dziecka

Dodatek z tytułu urodzenia dziecka przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż **od 10 tygodnia ciąży do porodu, w kwocie 1000,00 zł jednorazowo** na każde urodzone dziecko do ukończenia przez nie pierwszego roku życia

/Tego warunku nie stosuje się do osób będących prawnymi lub faktycznymi opiekunami dziecka, a także do osób, które przysposobiły dziecko (art.9 ust.6 ustawy)./

2) opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego

Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego przysługuje w kwocie **400,00 zł** miesięcznie (niezależnie od liczby dzieci pozostających pod opieką) matce lub ojcu dziecka, opiekunowi faktycznemu albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli dziecko pozostaje pod jego faktyczną opieką, uprawnionemu do urlopu wychowawczego, nie dłużej jednak niż przez okres:

- 1) **24 miesiące** kalendarzowych;
- 2) **36 miesięcy** kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad więcej niż jednym dzieckiem urodzonym podczas jednego porodu;
- 3) **72 miesiące** kalendarzowych, jeżeli sprawuje opiekę nad dzieckiem legitymującym się orzeczeniem o niepełnosprawności albo o znacznym stopniu niepełnosprawności (art. 10 ust. 1 ustawy).

Dodatek z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego nie przysługuje w 2022 r., jeżeli:

- 1) osoba ubiegająca się bezpośrednio przed uzyskaniem prawa do urlopu wychowawczego pozostawała w stosunku pracy przez okres krótszy niż 6 miesięcy;
- 2) osoba ubiegająca się podjęła lub kontynuuje zatrudnienie lub inną pracę zarobkową, która uniemożliwia sprawowanie osobistej opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego;
- 3) dziecko zostało umieszczone w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu, oraz w innych przypadkach zaprzestania sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem;

- 4) osoba ubiegająca się w okresie urlopu wychowawczego korzysta z zasiłku macierzyńskiego
- 5) osoba ubiegająca się korzysta ze świadczenia rodzicielskiego (art. 10 ust. 5 w/w ustawy).

3) samotnego wychowywania dziecka

Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje - w kwocie 193,00 zł miesięcznie (maksymalnie 386 zł na wszystkie dzieci), a na dziecko legitymujące się orzeczeniem o niepełnosprawności lub znacznym stopniu niepełnosprawności 273,00 zł miesięcznie (maksymalnie 546 zł na wszystkie dzieci) - samotnie wychowującym dziecko matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, jeżeli nie zostało zasądzone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od drugiego z rodziców dziecka, ponieważ:

- 1) drugi z rodziców dziecka nie żyje;
- 2) ojciec dziecka jest nieznany;
- 3) powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone (art. 11a ust. 1 ustawy).

Dodatek z tytułu samotnego wychowywania dziecka przysługuje również osobie uczącej się, jeżeli oboje rodzice osoby uczącej się nie żyją;

4) wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej

Dodatek z tytułu wychowywania dziecka w rodzinie wielodzietnej przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka (art. 12a ustawy) w wysokości 95,00 zł miesięcznie na trzecie i na następne dzieci uprawnione do zasiłku rodzinnego;

5) kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego

Dodatek z tytułu kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego przysługuje matce lub ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka, a

także osobie uczącej się na pokrycie zwiększonych wydatków związanych z rehabilitacją lub kształceniem dziecka w wieku:

- 1) do ukończenia 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o niepełnosprawności;
- 2) powyżej 16 roku życia do ukończenia 24 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o umiarkowanym albo o znacznym stopniu niepełnosprawności (art. 13 ustawy).

Dodatek przysługuje miesięcznie w wysokości **90,00** zł na dziecko w wieku do ukończenia 5 roku życia i **110,00** zł na dziecko w wieku powyżej 5 roku życia do ukończenia 24 roku życia;

6) rozpoczęcia roku szkolnego

Dodatek z tytułu rozpoczęcia roku szkolnego przysługuje na częściowe pokrycie wydatków związanych z rozpoczęciem w szkole nowego roku szkolnego. Dodatek przysługuje również na dziecko rozpoczynające roczne przygotowanie przedszkolne. Wniosek o wypłatę dodatku w kwocie **100,00 zł** jednorazowo na dziecko składa się do dnia zakończenia okresu zasiłkowego, w którym rozpoczęto rok szkolny albo roczne przygotowanie przedszkolne. Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpoznania (art. 14 ustawy).

7) podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania

Dodatek z tytułu podjęcia przez dziecko nauki w szkole poza miejscem zamieszkania przysługuje (art. 15 ustawy):

- 1) w związku z zamieszkiwaniem w miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły ponadpodstawowej lub szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki, a także szkoły podstawowej w przypadku dziecka lub osoby uczącej się, legitymującej się orzeczeniem o niepełnosprawności lub o stopniu niepełnosprawności – w wysokości **113,00 zł** miesięcznie na dziecko - albo

2) w związku z dojazdem z miejsca zamieszkania do miejscowości, w której znajduje się siedziba szkoły, w przypadku dojazdu do szkoły ponadpodstawowej, a także szkoły artystycznej, w której realizowany jest obowiązek szkolny i obowiązek nauki w zakresie odpowiadającym nauce w szkole ponadpodstawowej – w wysokości **69,00** zł miesięcznie na dziecko.

/Dodatek przysługuje przez 10 miesięcy w roku w okresie pobierania nauki od września do czerwca następnego roku kalendarzowego./;

- jednorazowa zapomoga

Z tytułu urodzenia się żywego dziecka przyznaje się jednorazową zapomogę w wysokości **1000,00** zł na jedno dziecko.

Jednorazowa zapomoga przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka jeżeli dochód rodziny w przeliczeniu na osobę nie przekracza kwoty **1922,00** zł. Wniosek o wypłatę jednorazowej zapomogi składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka, a w przypadku gdy wniosek dotyczy dziecka objętego opieką prawną, opieką faktyczną albo dziecka przysposobionego — w terminie 12 miesięcy od dnia objęcia dziecka opieką albo przysposobienia nie później niż do ukończenia przez dziecko 18. roku życia. Wniosek złożony po terminie organ właściwy pozostawia bez rozpoznania.

Jednorazowa zapomoga nie przysługuje, jeżeli członkowi rodziny przysługuje za granicą świadczenie z tytułu urodzenia dziecka, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Jednorazowa zapomoga nie przysługuje osobie samotnie wychowującej dziecko, jeżeli nie zostało ustalone świadczenie alimentacyjne na rzecz dziecka od jego rodzica, chyba że:

- 1) rodzice lub jedno z rodziców dziecka nie żyje;
- 2) ojciec dziecka jest nieznan;

- 3) powództwo o ustalenie świadczenia alimentacyjnego od drugiego z rodziców zostało oddalone;
- 4) sąd zobowiązał jednego z rodziców do ponoszenia całkowitych kosztów utrzymania dziecka i nie zobowiązał drugiego z rodziców do świadczenia alimentacyjnego na rzecz tego dziecka;
- 5) dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obojga rodziców sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach.

Zapomoga przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu. /Tego warunku nie stosuje się do osób będących prawnymi lub faktycznymi opiekunami dziecka, a także do osób, które przysposobiły dziecko./;

- zasiłek pielęgnacyjny

Zasiłek pielęgnacyjny przyznaje się w celu częściowego pokrycia wydatków wynikających z konieczności zapewnienia opieki i pomocy innej osoby w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje:

- 1) niepełnosprawnemu dziecku;
- 2) osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia, jeżeli legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności;
- 3) osobie, która ukończyła 75 lat.
- 4) Zasiłek pielęgnacyjny przysługuje także osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia.

Zasiłek pielęgnacyjny w 2022 r. przysługiwał w wysokości **215,84 zł miesięcznie**.

Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie umieszczonej w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie. Zasiłek pielęgnacyjny nie przysługuje osobie uprawnionej do dodatku pielęgnacyjnego./;

- **specjalny zasiłek opiekuńczy**, przysługujący osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy ciąży obowiązek alimentacyjny, a także małżonkom, jeżeli nie podejmują zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania stałej opieki nad osobą niepełnosprawną. **Przysługiwał on w 2022 r. w kwocie 620,00 zł miesięcznie.**

- **świadczenie pielęgnacyjne**

Świadczenie pielęgnacyjne z tytułu rezygnacji z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej przysługiwało w 2022 r.:

- 1) matce albo ojcu,
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka
- 3) osobie będącej rodziną zastępczą spokrewnioną
- 4) innym osobom, na których zgodnie z przepisami ustawy z dnia 25 lutego 1964 r. - Kodeks rodzinny i opiekuńczy, ciąży obowiązek alimentacyjny, z wyjątkiem osób o znacznym stopniu niepełnosprawności,

- jeżeli nie podejmują lub rezygnują z zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej w celu sprawowania opieki nad osobą legitymującą się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności albo orzeczeniem o niepełnosprawności łącznie ze wskazaniem: konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy innej osoby w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Osobie innej niż spokrewniona w pierwszym stopniu, na której ciąży obowiązek alimentacyjny, przysługuje świadczenie pielęgnacyjne, w przypadku gdy nie ma osoby spokrewnionej w pierwszym stopniu albo gdy osoba ta nie jest w stanie sprawować opieki, np. ze względu na pozbawienie praw rodzicielskich.

- Świadczenie pielęgnacyjne przysługiwało w 2022 r. w wysokości **2 119,00 zł** miesięcznie.
- Świadczenia pielęgnacyjne nie przysługiwały w 2022 r., jeżeli:

1) osoba sprawująca opiekę:

- a) ma ustalone prawo do emerytury, renty, renty rodzinnej z tytułu śmierci małżonka przyznanej w przypadku zbiegu prawa do renty rodzinnej i innego świadczenia emerytalno - rentowego, renty socjalnej, zasiłku stałego, nauczycielskiego świadczenia kompensacyjnego, zasiłku przedemerytalnego, świadczenia przedemerytalnego lub rodzicielskiego świadczenia uzupełniającego;
- b) ma ustalone prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna

2) osoba wymagająca opieki:

- a) pozostaje w związku małżeńskim, chyba że współmałżonek legitymuje się orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności,
- b) została umieszczona w rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej spokrewnionej, rodzinnym domu dziecka albo, w związku z koniecznością kształcenia, rewalidacji lub rehabilitacji, w placówce zapewniającej całodobową opiekę, w tym w specjalnym ośrodku szkolno-wychowawczym, z wyjątkiem podmiotu wykonującego działalność leczniczą, i korzysta w niej z całodobowej opieki przez więcej niż 5 dni w tygodniu,

3) inna osoba ma ustalone prawo do wcześniejszej emerytury na osobę wymagającą opieki,

- 4) na osobę wymagającą opieki jest ustalone prawo do dodatku, o którym w art. 10 ustawy, prawo do specjalnego zasiłku opiekuńczego, świadczenia pielęgnacyjnego lub zasiłku dla opiekuna,
- 5) na osobę wymagającą opieki inna osoba jest uprawniona za granicą do świadczenia na pokrycie wydatków związanych z opieką, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Od stycznia 2016 r. wprowadzono do systemu świadczeń rodzinnych nowe świadczenie - **świadczenie rodzicielskie**. Przysługuje ono bez względu na sytuację dochodową rodziny:

- 1) matce albo ojcu dziecka,
- 2) opiekunowi faktycznemu dziecka w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego - do ukończenia 10. roku życia;
- 3) rodzinie zastępczej, z wyjątkiem rodziny zastępczej zawodowej, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego - do ukończenia 10. roku życia;
- 4) osobie, która przysposobiła dziecko, w przypadku objęcia opieką dziecka w wieku do ukończenia 7. roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego - do ukończenia 10-tego roku życia.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje ojcu dziecka w przypadku:

- 1) skrócenia na wniosek matki dziecka okresu pobierania *świadczenia* rodzicielskiego, zasiłku macierzyńskiego lub uposażenia za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu

macierzyńskiego lub okres urlopu rodzicielskiego, po wykorzystaniu przez nią tego świadczenia, zasiłku lub uposażenia za okres co najmniej 14 tygodni od dnia urodzenia dziecka;

- 2) śmierci matki dziecka;
- 3) porzucenia dziecka przez matkę.

Świadczenie to przysługuje przez okres:

- 1) 52 tygodni - w przypadku urodzenia jednego dziecka przy jednym porodzie, przysposobienia jednego dziecka lub objęcia opieką jednego dziecka;
- 2) 65 tygodni - w przypadku urodzenia dwojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia dwojga dzieci lub objęcia opieką dwojga dzieci;
- 3) 67 tygodni - w przypadku urodzenia trojga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia trojga dzieci lub objęcia opieką trojga dzieci;
- 4) 69 tygodni - w przypadku urodzenia czworga dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia czworga dzieci lub objęcia opieką czworga dzieci;
- 5) 71 tygodni - w przypadku urodzenia pięciorga i więcej dzieci przy jednym porodzie, przysposobienia pięciorga i więcej dzieci lub objęcia opieką pięciorga i więcej dzieci.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje od dnia:

- 1) porodu (dotyczy matki lub ojca);
- 2) objęcia dziecka opieką, nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 7-go roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, nie dłużej niż do ukończenia przez nie 10-go roku życia (dotyczy opiekuna faktycznego, rodziny zastępczej);
- 3) przysposobienia dziecka, nie dłużej niż do ukończenia przez dziecko 7-go roku życia, a w przypadku dziecka, wobec którego podjęto decyzję o odroczeniu obowiązku szkolnego, nie dłużej niż do ukończenia przez nie 10-go roku życia.

Świadczenie rodzicielskie przysługuje w wysokości **1000,00 zł** miesięcznie. Jednak w przypadku urodzenia dziecka przez kobietę pobierającą zasiłek dla bezrobotnych lub w ciągu miesiąca po jego zakończeniu, lub w okresie przedłużenia zasiłku dla bezrobotnych, świadczenie rodzicielskie przysługuje jednemu z rodziców w wysokości różnicy między kwotą świadczenia rodzicielskiego a kwotą pobieranego przez kobietę zasiłku dla bezrobotnych pomniejszonego o zaliczkę na podatek dochodowy od osób fizycznych.

Kwotę świadczenia rodzicielskiego przysługującą za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę *świadczenia* przez liczbę wszystkich dni kalendarzowych w tym miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które świadczenie przysługuje. Kwotę świadczenia przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę.

Osobie uprawnionej do świadczenia rodzicielskiego przysługuje:

- 1) w tym samym czasie jedno świadczenie rodzicielskie bez względu na liczbę wychowywanych dzieci;
- 2) jedno świadczenie rodzicielskie w związku z wychowywaniem tego samego dziecka.

Świadczenie rodzicielskie nie przysługuje, jeżeli:

- 1) osoby uprawnione otrzymują zasiłek macierzyński lub uposażenie za okres ustalony przepisami Kodeksu pracy jako okres urlopu macierzyńskiego, okres urlopu na warunkach urlopu macierzyńskiego lub okres urlopu rodzicielskiego;
- 2) dziecko zostało umieszczone w pieczy zastępczej (nie dotyczy opiekuna faktycznego i rodziny zastępczej);
- 3) osoba ubiegająca się o *świadczenie* rodzicielskie lub osoba pobierająca *świadczenie* rodzicielskie nie sprawuje lub zaprzestała sprawowania osobistej opieki nad dzieckiem, w tym w związku z zatrudnieniem lub wykonywaniem innej pracy zarobkowej, które uniemożliwiają sprawowanie tej opieki;

- 4) w związku z wychowywaniem tego samego dziecka lub w związku z opieką nad tym samym dzieckiem jest już ustalone prawo do *świadczenia* rodzicielskiego, dodatku do zasiłku *rodzinnego* z tytułu opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego, *świadczenia* pielęgnacyjnego, specjalnego zasiłku opiekuńczego lub zasiłku dla opiekuna,
- 5) osobom przysługuje za granicą *świadczenie* o podobnym charakterze do *świadczenia* rodzicielskiego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Na realizację tego zadania zleconego do wykonania Gminnemu Ośrodkowi Pomocy Społecznej w Limanowej poniesiono następujące wydatki w 2022 r.:

- **zasiłki rodzinne wraz z dodatkami: 4 270374,09 zł z liczbą świadczeń: 39 362, liczba osób uprawnionych - 2642;**
- **zasiłki pielęgnacyjne: 1 426 055,00 zł z liczbą świadczeń: 6 607, liczba osób uprawnionych – 589;**
- **świadczenia pielęgnacyjne: 3 752 457,00 zł z liczbą świadczeń: 1777, liczba osób uprawnionych - 158;**
- **składki na ubezpieczenia emerytalno – rentowe za osoby pobierające świadczenie pielęgnacyjne: 528 340,46 zł z liczbą świadczeń 1035, liczba osób uprawnionych - 96;**
- **składki na ubezpieczenia zdrowotne od osób pobierających świadczenia pielęgnacyjne : 51 146,18 zł z liczbą świadczeń 269, liczba osób uprawnionych - 24;**
- **jednorazowa zapomoga z tytułu urodzenia dziecka: 196 000,00 zł z liczbą świadczeń: 196, liczba osób uprawnionych - 196;**

- **specjalny zasiłek opiekuńczy: 158 270,00 zł z liczbą świadczeń 258, liczba osób uprawnionych - 28;**
- **składki na ubezpieczenia emerytalne i rentowe za osoby pobierające specjalny zasiłek opiekuńczy: 32 571,00zł z liczbą świadczeń: 212, liczba osób uprawnionych - 23;**
- **składki zdrowotne od specjalnego zasiłku opiekuńczego: 7795,80zł z liczbą świadczeń: 143, liczba osób uprawnionych - 14;**
- **koszty obsługi świadczeń rodzinnych: 310 605,85 zł**
- **świadczenie rodzicielskie: 724 374,50 zł z liczbą świadczeń 803, liczba osób uprawnionych - 112;**
- **koszty obsługi świadczeń rodzicielskich: 1440,00 zł.**

Tutejszy Ośrodek wykonywał również decyzje Wojewody Małopolskiego wydane w oparciu o przepisy z zakresu koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego. Wydatki te w 2022 r. wyniosły łącznie 367 702,00 zł przy liczbie świadczeń: 920, które są włączone w wydatki ogółem / świadczenia ogółem na świadczenia rodzinne.

GOPS prowadzi również postępowania w sprawach nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych, za które uważa się m.in. świadczenia rodzinne wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczeń rodzinnych, albo wstrzymanie wypłaty świadczeń rodzinnych w całości lub w części, gdy osoba pobierająca te świadczenia była pouczona o braku prawa do ich pobierania. Główną przyczyną zwrotów było nieinformowanie na bieżąco pracowników Ośrodka o uzyskaniu dochodu, przez co ulegała poprawie sytuacja dochodowa rodziny powodująca przekroczenie kryterium dochodowego i utratę prawa do świadczeń.

GOPS w Limanowej odzyskał w 2022 r. tytułem zwrotów świadczeń nienależnie pobranych w tymże roku oraz z lat poprzednich kwotę 46 002,00 zł (należność główna), w tym podlegających zwrotowi do budżetu państwa w kwocie 40 559,00 zł.

W 2022r. nie wydano decyzji w sprawie umorzenia nienależnie pobranych świadczeń rodzinnych, gdyż nie zachodziły szczególnie uzasadnione okoliczności dotyczące sytuacji rodziny.

W 2022r. przyjęto 1933 wniosków o ustalenie prawa do świadczeń rodzinnych.

W 2022r. podjęto w GOPS w Limanowej łącznie 1928 decyzji z zakresu świadczeń rodzinnych, w tym przyznających, zmieniających, uchylających i o zwrocie.

9. Realizacja ustawy o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów.

Świadczenie wprowadzone ustawą z dnia 4 kwietnia 2014 r. o ustaleniu i wypłacie zasiłków dla opiekunów, która weszła w życie dnia 15 maja 2014 r. Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do zasiłku dla opiekuna organ ustalający prawo do świadczeń pielęgnacyjnych wszczywał na wniosek osoby ubiegającej się o zasiłek dla opiekuna.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje osobie, jeżeli decyzja o przyznaniu jej prawa do świadczenia pielęgnacyjnego wygasła z mocy prawa na podstawie art. 11 ust. 3 ustawy z dnia 7 grudnia 2012 r. o zmianie ustawy o świadczeniach rodzinnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1548 oraz z 2013 r. poz. 1557) z dniem 1 lipca 2013 r.

Zasiłek dla opiekuna przysługuje:

- 1) za okresy od dnia 1 lipca 2013 r. do dnia poprzedzającego dzień wejścia w życie ustawy, w których osoba spełniała warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r. Zasiłek dla opiekuna za te okresy przysługuje wraz z odsetkami ustalonymi w wysokości odsetek ustawowych, określonej przepisami prawa cywilnego. Odsetki, te przysługują do dnia wejścia w życie ustawy;

2) od dnia wejścia w życie ustawy, tj. od dnia 15 maja 2014 r., jeżeli osoba spełnia warunki do otrzymania świadczenia pielęgnacyjnego określone w ustawie z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych w brzmieniu obowiązującym w dniu 31 grudnia 2012 r.

Zasiłek dla opiekuna przysługiwał w 2022 r. w wysokości **620,00 zł** miesięcznie.

Prawo do zasiłku dla opiekuna ustalało się na czas nieokreślony, chyba że orzeczenie o niepełnosprawności lub orzeczenie o stopniu niepełnosprawności zostało wydane na czas określony. w przypadku wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności na czas określony prawo do zasiłku dla opiekuna ustala się do ostatniego dnia miesiąca, w którym upływa termin ważności orzeczenia.

W przypadku upływu terminu, na który została wydana decyzja, w związku z utratą ważności orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, prawo do zasiłku dla opiekuna, w związku z uzyskaniem nowego orzeczenia, ustala się na wniosek. w tym przypadku prawo do zasiłku dla opiekuna przysługuje, jeżeli wniosek o ustalenie prawa do zasiłku dla opiekuna został złożony w okresie 3 miesięcy, licząc od dnia wydania orzeczenia o niepełnosprawności lub orzeczenia o stopniu niepełnosprawności, a prawo do zasiłku dla opiekuna ustala się, począwszy od miesiąca, w którym złożono wniosek o ustalenie niepełnosprawności lub stopnia niepełnosprawności.

W 2022 r. wypłacono zasiłek dla opiekuna dla osób, które nabyły do niego uprawnienia w 2014 r.

Na realizację tego zadania zleconego poniesiono następujące wydatki:

- **zasiłek dla opiekuna: 80 960,00 zł z liczbą świadczeń 132, liczba osób uprawnionych - 14;**
- **składki na ubezpieczenia emerytalno-rentowe dla osoby otrzymującej zasiłek dla opiekuna: 8338,00 zł z liczbą świadczeń 51, liczba osób uprawnionych - 5;**

- składki na ubezpieczenie zdrowotne opłacane za osoby pobierające zasiłek dla opiekuna: 4503,60 zł z liczbą świadczeń 88, liczba osób uprawnionych – 8;
- koszty obsługi wypłat zasiłków dla opiekuna: 2 420,00 zł

10. Zadania z zakresu ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

GOPS w Limanowej realizuje zadania wynikające z ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów i przepisów do niej wykonawczych.

Ustawa ta reguluje zasady przyznawania i wypłaty świadczeń z funduszu alimentacyjnego osobom znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, które nie są w stanie samodzielnie zaspokoić swoich potrzeb, a w szczególności dzieciom, i nie otrzymują należnego im wsparcia od osób należących do kręgu zobowiązanych wobec nich do alimentacji. Ustawa ta nakłada również obowiązek podejmowania działań zmierzających do zwiększenia odpowiedzialności osób zobowiązanych do alimentacji.

Świadczenia z funduszu alimentacyjnego przysługują w razie bezskutecznej egzekucji alimentów w wysokości bieżąco ustalonych alimentów, jednakże nie wyższej niż 500,00 zł. Kryterium do otrzymania tego świadczenia w 2022 roku wynosiło 900,00 zł. Od 1 października 2020 r. świadczenie to można pobierać w ramach mechanizmu „zł za zł”

W 2022 r. zrealizowano 556 świadczeń z funduszu alimentacyjnego, ponosząc z tego tytułu wydatki na łączną kwotę 243 715,85 zł. Poza tym koszty obsługi wypłat świadczeń z funduszu alimentacyjnego w 2022 roku wyniosły 7 310,00 zł.

Z tej formy świadczenia w 2022 r. skorzystało 48 osób uprawnionych.

W 2022 r. zrealizowano 45 wniosków dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego.

Wydano łącznie 58 decyzji w sprawach dotyczących świadczeń z funduszu alimentacyjnego. z uwagi na zmianę regulacji prawnej w 2017 r. również w 2022 r. nie wydawano decyzji w sprawie zwrotu przez dłużników alimentacyjnych należności z tytułu wypłaconych świadczeń z Funduszu Alimentacyjnego, kierowano natomiast wnioski do właściwych komorników sądowych o wszczęcie / przyłączenie się do egzekucji sądowej w stosunku do całości zadłużenia powstałego w tym roku.

W 2022 r. Ośrodek podejmował następujące działania zmierzające do ściągnięcia należności od dłużników alimentacyjnych na poczet wypłaconych osobom uprawnionym świadczeń z funduszu alimentacyjnego:

- przeprowadzono **3** wywiady alimentacyjne z dłużnikami alimentacyjnymi w celu ustalenia sytuacji rodzinnej, dochodowej i zawodowej dłużników, a także ich stanu zdrowia oraz przyczyn niełożenia na utrzymanie osób uprawnionych;
- - odebrano od dłużników **3** oświadczenia majątkowe;
- - przekazano właściwym komornikom sądowym **3** informacje mające wpływ na egzekucję zasądzonych świadczeń alimentacyjnych pochodzących z wywiadów alimentacyjnych .
- wydano **5** decyzji o uznaniu dłużnika alimentacyjnego za uchylającego się od zobowiązań alimentacyjnych;
- zobowiązano **1** dłużnika alimentacyjnego do zarejestrowania się w urzędzie pracy;
- złożono do właściwych prokuratur **10** wniosków o ściganie dłużników za tzw. przestępstwa nie alimentacji, ponadto składano zawiadomienia do prokuratur w każdym przypadku przyznania wierzycielowi świadczeń z FA;
- skierowano **1** wniosek do Starosty Limanowskiego o zatrzymanie prawa jazdy dłużnika alimentacyjnego;
- na bieżąco kierowano wnioski o przyłączenie / wszczęcie sądowego postępowania egzekucyjnego w sprawach należności przypadających od dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z FA;
- zgłaszano na bieżąco informacje do biur informacji gospodarczej o zobowiązaniach dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych osobom uprawnionym zaliczek alimentacyjnych i świadczeń z funduszu alimentacyjnego, w razie powstania zaległości za okres dłuższy niż 6 miesięcy.

W 2022 r. odzyskano kwoty zwrócone przez dłużników alimentacyjnych z tytułu wypłaconych świadczeń z funduszu alimentacyjnego i zaliczki alimentacyjnej w łącznej wysokości 177 927,01 zł, w tym odsetki - z tego przekazano na dochody budżetu państwa 137 885,08 zł.

11. Realizacja ustawy o pomocy państwa w wychowaniu dzieci – świadczenia wychowawcze 500+

W 2022 r. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Limanowej realizował zadanie w oparciu o ustawę z dnia 11 lutego 2016 r. o *pomocy państwa w wychowywaniu* dzieci.

Ustawa ta określa warunki nabywania prawa do świadczenia wychowawczego, tzw. 500+ oraz zasady przyznawania i wypłacania tego świadczenia.

Prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje:

- 1) obywatelom polskim,
- 2) cudzoziemcom:
 - do których stosuje się przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego,
 - jeżeli wynika to z wiążących RP dwustronnych umów międzynarodowych o zabezpieczeniu społecznym,
 - przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy udzielonego w związku z okolicznościami, o których mowa w art. 127 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2018 r. poz. 2094 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 577 i 622), jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
 - posiadającym kartę pobytu z adnotacją „dostęp do rynku pracy”, jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem

obywateli państw trzecich, którzy uzyskali zezwolenie na pracę na terytorium państwa członkowskiego na okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, obywatele państw trzecich przyjętych w celu podjęcia studiów lub pracy sezonowej oraz obywatele państw trzecich, którzy mają prawo do wykonywania pracy na podstawie wizy,

- przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej: –na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art.139a ust. 1 lub art. 139o ust.1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013r. o cudzoziemcach, lub – w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej pracownika kadry kierowniczej, specjalisty lub pracownika odbywającego staż w ramach przeniesienia wewnątrz przedsiębiorstwa na warunkach określonych w art.139n ust.1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach, jeżeli zamieszkują z dziećmi na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt i pracę na okres nieprzekraczający dziewięciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.
- przebywającym na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej: – na podstawie zezwolenia na pobyt czasowy, o którym mowa w art. 151 lub art. 151 b ustawy z dnia 12grudnia 2013r. o cudzoziemcach, – na podstawie wizy krajowej w celu prowadzenia badań naukowych lub prac rozwojowych, – w związku z korzystaniem z mobilności krótkoterminowej naukowca na warunkach określonych w art.156 b ust.1 ustawy z dnia 12 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach – z wyłączeniem cudzoziemców, którym zezwolono na pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres nieprzekraczający sześciu miesięcy, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Prawo do świadczenia wychowawczego przysługuje uprawnionym, jeżeli zamieszkują na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez okres, w jakim mają

otrzymywać świadczenie wychowawcze, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

Celem świadczenia wychowawczego jest częściowe pokrycie wydatków związanych z wychowywaniem dziecka, w tym z opieką nad nim i zaspokojeniem jego potrzeb życiowych.

Świadczenie to przysługuje matce, ojcu, opiekunowi faktycznemu dziecka albo opiekunowi prawnemu dziecka.

Świadczenie wychowawcze przysługuje do dnia ukończenia przez dziecko 18. roku życia.

Świadczenie wychowawcze przysługuje osobom uprawnionym w wysokości 500,00 zł miesięcznie na dziecko w rodzinie.

W przypadku urodzenia dziecka albo ukończenia przez dziecko 18. roku życia kwotę świadczenia wychowawczego przysługującą za niepełny miesiąc ustala się, dzieląc kwotę tego świadczenia przez liczbę wszystkich dni kalendarzowych w tym miesiącu, a otrzymaną kwotę mnoży się przez liczbę dni kalendarzowych, za które to świadczenie przysługuje. Kwotę świadczenia wychowawczego przysługującą za niepełny miesiąc zaokrągla się do 10 groszy w górę.

W przypadku gdy dziecko, zgodnie z orzeczeniem sądu, jest pod opieką naprzemienną obydwójga rodziców rozwiedzionych, żyjących w separacji lub żyjących w rozłączeniu sprawowaną w porównywalnych i powtarzających się okresach, kwotę świadczenia wychowawczego ustala się każdemu z rodziców w wysokości połowy kwoty przysługującego za dany miesiąc świadczenia wychowawczego.

W 2022 r. program Rodzina 500+ objął wszystkie dzieci do 18. roku życia bez względu na dochód rodziny.

Świadczenie przysługuje zasadniczo od miesiąca złożenia wniosku o to świadczenie. Jednak świeżo upieczeni rodzice mają aż 3 miesiące od urodzenia dziecka na złożenie wniosku. Świadczenie 500+ otrzymują z wyrównaniem od dnia narodzin dziecka.

Świadczenie wychowawcze nie przysługuje, jeżeli:

- 1) dziecko pozostaje w związku małżeńskim;
- 2) dziecko zostało umieszczone w instytucji zapewniającej całodobowe utrzymanie albo w pieczy zastępczej;
- 3) pełnoletnie dziecko ma ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na własne dziecko;
- 4) członkowi rodziny przysługuje za granicą na dziecko świadczenie o podobnym charakterze do świadczenia wychowawczego, chyba że przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego lub dwustronne umowy międzynarodowe o zabezpieczeniu społecznym stanowią inaczej.

W 2022 r. prawo do świadczenia wychowawczego nie jest już uzależnione od ustalenia alimentów na dziecko od drugiego rodzica w przypadku wniosków składanych przez rodziców samotnie wychowujących dziecko.

W przypadku gdy osoba pobierająca 500+ marnotrawi wypłacane jej świadczenie wychowawcze lub wydatkuje je niezgodnie z celem, organ właściwy przekazuje należne osobie świadczenie wychowawcze w całości lub w części w formie rzeczowej lub w formie opłacania usług.

Ustalenie prawa do świadczenia wychowawczego oraz jego wypłata następują zasadniczo odpowiednio na wniosek matki, ojca, opiekuna faktycznego dziecka albo opiekuna prawnego dziecka. Wniosek składa się w urzędzie gminy lub miasta właściwym ze względu na miejsce zamieszkania osoby ubiegającej się o świadczenie wychowawcze.

Jeżeli w stosunku do osoby ubiegającej się o przyznanie świadczenia wychowawczego lub osoby pobierającej to świadczenie wystąpią wątpliwości dotyczące sprawowania opieki nad dzieckiem, wydatkowania świadczenia wychowawczego niezgodnie z celem lub marnotrawienia świadczenia wychowawczego, organ właściwy oraz wojewoda mogą zwrócić się do kierownika ośrodka pomocy społecznej o przeprowadzenie rodzinnego wywiadu środowiskowego, o którym mowa w ustawie z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej w celu weryfikacji tych wątpliwości.

W przypadku gdy osoba ubiegająca się o 500+ lub członek rodziny tej osoby przebywa poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej w państwie, w którym mają zastosowanie przepisy o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, organ właściwy przekazuje wniosek wraz z dokumentami wojewodzie.

Tutejszy organ, prowadzący postępowanie w sprawie świadczenia wychowawczego jest obowiązany do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji informacji od organów podatkowych lub ministra właściwego do spraw finansów publicznych, organów emerytalno-rentowych oraz z rejestrów publicznych, w tym z rejestru PESEL, o którym mowa w przepisach o ewidencji ludności.

Prawo do świadczenia wychowawczego ustalane było na okres **na okres od dnia 1 czerwca 2021 r. do dnia 31 maja 2022 r. / okres 2021/2022/**.

Osoby, które pobrały nienależnie świadczenie wychowawcze, były obowiązane do jego zwrotu.

Za nienależnie pobrane świadczenie wychowawcze uważa się m.in. świadczenie wychowawcze wypłacone mimo zaistnienia okoliczności powodujących ustanie lub zawieszenie prawa do świadczenia wychowawczego albo wstrzymanie wypłaty świadczenia wychowawczego, jeżeli osoba pobierająca to świadczenie była pouczona o braku prawa do jego pobierania.

Od kwot nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego zasadniczo naliczane są odsetki ustawowe za opóźnienie.

Organ właściwy może bez zgody strony zmienić lub uchylić prawo strony do świadczenia wychowawczego, jeżeli uległa zmianie sytuacja mająca wpływ na prawo do świadczenia wychowawczego, członek rodziny nabył prawo do świadczenia wychowawczego w innym *państwie* w związku ze stosowaniem przepisów o koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, osoba nienależnie pobrała świadczenie wychowawcze lub wystąpiły inne okoliczności mające wpływ na prawo do świadczenia wychowawczego.

Przyznanie świadczenia wychowawczego nie wymaga wydania decyzji. Informacje o przyznaniu świadczenia strony otrzymywały w wiadomości e-mail (o ile we wniosku został wskazany adres poczty elektronicznej), jeżeli nie został wskazany ten adres - w formie papierowej w Ośrodku. Nieodebranie informacji o przyznaniu świadczenia wychowawczego nie wstrzymuje wypłaty tego świadczenia.

Liczba rodzin mających ustalone prawo do świadczenia wychowawczego na dzieci wyniosła w 2022 r. ogółem 3165.

Z tej formy pomocy skorzystało w 2022 r. łącznie 6097 dzieci w oparciu o decyzje/informacje wydane w 2021 roku.

W 2022 r. Ośrodek odzyskał 1500,00 zł tytułem nienależnie pobranego świadczenia wychowawczego (należność główna), z tego 1500,00 zł zostało zwrócone do budżetu państwa (zwroty za lata ubiegłe).

Wydatki na wypłaty świadczenia wychowawczego wyniosły w 2022 r. – 151 292 75,19 zł; przy liczbie świadczeń ogółem 30085. Na realizację tego zadania poniesiono w 2022 r. wydatki w łącznej kwocie 151 790 78,18 zł, w tym koszty obsługi tego zadania 49 802,99 zł.

12. Realizacja ustawy o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”

W 2022 r. tutejszy Ośrodek prowadził postępowania w sprawach jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przewidziane ustawą z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”.

Z tytułu urodzenia się żywego dziecka, posiadającego zaświadczenie, wystawione przez lekarza ubezpieczenia zdrowotnego (posiadającego specjalizację II stopnia lub tytuł specjalisty w dziedzinie: położnictwa i ginekologii, perinatologii, neonatologii, neurologii dziecięcej, kardiologii dziecięcej lub chirurgii dziecięcej) o ciężkim i nieodwracalnym upośledzeniu albo nieuleczalnej chorobie zagrażającej życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu, przyznaje się, na to dziecko, jednorazowe świadczenie w wysokości **4 000 zł**.

Jednorazowe świadczenie przysługuje matce lub ojcu dziecka, opiekunowi prawnemu albo opiekunowi faktycznemu dziecka – na ich wniosek - bez względu na dochód. Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia składa się w terminie 12 miesięcy od dnia narodzin dziecka. Wniosek złożony po terminie pozostawia się bez rozpoznania.

Jednorazowe świadczenie przysługuje, jeżeli kobieta pozostawała pod opieką medyczną nie później niż od 10 tygodnia ciąży do porodu. Pozostawanie pod opieką medyczną potwierdza się zaświadczeniem lekarskim lub zaświadczeniem wystawionym przez położną. Wymogu tego nie stosuje się do osób będących prawnymi lub faktycznymi opiekunami dziecka, a także do osób, które przysposobiły dziecko.

W 2022 r. tutejszy Ośrodek przyjął 9 wniosków o ustalenie prawa do jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu.

W tymże roku wydano 9 decyzji o ustaleniu prawa do tego świadczenia. z tej formy pomocy skorzystało w 2022 r. 9 rodzin, 10 dzieci.

Wydatki na wypłatę tego świadczenia w 2022 r. wyniosły 40 000,00 zł, przy liczbie świadczeń ogółem 10. Na realizację tego zadania poniesiono w 2022 r. wydatki w łącznej kwocie 41 230,00 zł, w tym na koszty obsługi tego zadania 1230,00 zł.

13. Realizacja ustawy o dodatku węglowym.

Dodatek węglowy został wprowadzony mocą ustawy o dodatku węglowym z dnia 5 sierpnia 2022 roku. To jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 3000,00 zł mające zrekompensować wzrost cen węgla i uchronić obywateli przed ubóstwem energetycznym.

W Dzienniku Ustaw z dnia 16 sierpnia 2022 r. pod poz. 1712 ukazało się rozporządzenie Ministra Klimatu i Środowiska w sprawie wzoru wniosku o wypłatę dodatku węglowego, które obowiązywało od 17 sierpnia 2022 r.

Wniosek o wypłatę dodatku węglowego, można było składać w gminie właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby składającej ten wniosek w terminie do dnia 30 listopada 2022 r. na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej. w przypadku złożenia wniosku o wypłatę dodatku węglowego za pomocą środków komunikacji elektronicznej wniosek ten opatrywało się kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub uwierzytelniało z wykorzystaniem profilu zaufanego.

Przy dodatku węglowym nie obowiązywał próg dochodowy, a dodatek przysługiwał również gospodarstwom, które już zakupiły węgiel. Aby otrzymać dodatek węglowy nie trzeba było przedstawiać faktur na zakup paliwa węglowego. **Warunkiem otrzymania dodatku był wpis lub zgłoszenie źródła ogrzewania do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków, dlatego też, każdy złożony wniosek podlegał weryfikacji, w szczególności w zakresie zgłoszenia lub wpisania głównego źródła ogrzewania w tej bazie.**

Dodatek węglowy nie przysługiwał osobie w gospodarstwie domowym, na potrzeby którego zostało zakupione paliwo stałe, po cenie i od przedsiębiorcy, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców niektórych paliw stałych w związku z sytuacją na rynku tych paliw (Dz. U. poz. 1477).

Z dniem 20 września 2022 r. weszła w życie nowelizacja ustawy z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym (art. 50 i art. 52 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw – Dz. U. z 2022 r., poz. 1967) Od tej daty dotyczyła ona również wniosków o dodatek węglowy złożonych przed aktualizacją ustawy i nierozpatrzonych.

Po nowelizacji ustawy o dodatku węglowym dofinansowanie mogły otrzymać gospodarstwa domowe w myśl zasady „jeden dodatek węglowy na jeden adres”. Wszystkim gospodarstwom domowym zamieszkującym pod tym samym adresem przysługiwał tylko jeden dodatek węglowy.

Ponadto dodano przepis obligujący do pozostawienia wniosków bez rozpoznania. w przypadku gdy wniosek o wypłatę dodatku węglowego złożono dla więcej niż jednego gospodarstwa domowego mających ten sam adres miejsca zamieszkania, to dodatek ten jest wypłacany wnioskodawcy, który złożył wniosek jako pierwszy. Pozostałe wnioski pozostawia się bez rozpoznania.

Jednorazowe świadczenie pieniężne w wysokości 3000 zł przysługiwało gospodarstwom domowym, dla których głównym źródłem ogrzewania były:

- kocioł na paliwo stałe,
- kominek,
- koza,
- ogrzewacz powietrza,
- trzon kuchenny,
- piecokuchnia,
- kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe

– zasilane węglem kamiennym, brykietem lub pelletem, zawierającymi co najmniej 85 proc. węgla kamiennego.

Ponadto bezwzględny warunkiem otrzymania dodatku węglowego był wpis lub zgłoszenie jednego z powyższych źródeł ogrzewania do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków do dnia 11 sierpnia 2022 r., albo po tym dniu – w przypadku głównych źródeł ogrzewania wpisanych lub zgłoszonych po raz pierwszy do centralnej ewidencji emisyjności. Zatem wnioskodawca, który po 11 sierpnia 2022 r. zgłosił jedno z powyższych źródeł ciepła mógł ubiegać się o dodatek węglowy tylko wtedy, gdy wpis ten lub zgłoszenie dokonane było po raz pierwszy.

W nowelizacji ustawy o dodatku węglowym dodano zapis umożliwiający weryfikację złożonego wniosku o dodatek węglowy. w przypadku wątpliwości dotyczących gospodarstwa domowego wnioskodawcy wójt, burmistrz albo prezydent miasta mógł przeprowadzić wywiad środowiskowy. Wnioskujący musiał uprzednio wyrazić zgodę na tę formę kontroli. Jeśli się nie zgodził na wywiad środowiskowy, wówczas stanowiło to podstawę do odmowy przyznania dodatku węglowego.

Ponadto organ mógł ustalić stan faktyczny m.in. na podstawie:

- 1) informacji wynikających z deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi,
- 2) informacji uzyskanych w związku z postępowaniem o przyznanie:
 - a) świadczeń rodzinnych oraz dodatków do zasiłku rodzinnego,
 - b) świadczenia wychowawczego,
 - c) dodatku osłonowego,
 - d) dodatku mieszkaniowego,
- 3) danych zgromadzonych w rejestrze PESEL oraz rejestrze mieszkańców.

Już złożone wnioski o dodatek węglowy gmina rozpatrywała według nowych przepisów. Nie trzeba było składać nowego formularza. Mocą znowelizowanych przepisów organ miał dwa miesiące na rozpatrzenie wniosku i wypłatę tego dodatku licząc

od dnia złożenia ww. wniosku. w pierwotnej wersji czas ten wynosił miesiąc. Dwumiesięczny termin rozpatrzenia wniosków o dodatek węglowy obowiązywał również względem wniosków złożonych od 17 sierpnia 2022 r. do dnia wejścia w życie nowelizacji.

Przyznanie dodatku węglowego nie wymagało wydania decyzji, natomiast odmowa przyznania dodatku węglowego, uchylenie oraz rozstrzygnięcie w sprawie nienależnie pobranego dodatku węglowego wymagało wydania decyzji. Jeżeli wnioskodawca wskazał we wniosku adres e-mail **otrzymał informację o przyznaniu dodatku węglowego na wskazany we wniosku adres** poczty elektronicznej. w przypadku gdy wnioskodawca nie wskazał adresu poczty elektronicznej we wniosku o wypłatę dodatku węglowego, organ, odbierając ten wniosek od wnioskodawcy, informował go o możliwości osobistego odebrania od organu informacji o przyznaniu dodatku węglowego. Jednak nieodebranie informacji o przyznaniu dodatku nie wstrzymuje wypłaty tego dodatku.

W dniu 2 listopada 2022 r. w Dz. U. pod poz. 2236 została opublikowana ustawa z dnia 27 października 2022 r. o zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych. Ustawa ta weszła w życie z dniem następującym po dniu ogłoszenia, tj. 3 listopada 2022 r.

Przedmiotowa ustawa w art. 26 wprowadziła zmiany w ustawie z dnia 5 sierpnia 2022 r. o dodatku węglowym (Dz. U. poz. 1692 i 1967).

W myśl uchwalonych przepisów, gdy pod jednym adresem miejsca zamieszkania zamieszkiwało więcej niż jedno gospodarstwo domowe i w terminie do dnia 30 listopada 2022 r. nie było możliwe ustalenie odrębnego adresu miejsca zamieszkania dla poszczególnych gospodarstw domowych zamieszkujących pod tym adresem w odrębnych lokalach, nie stosowało się regulacji, zgodnie z którą „jeden dodatek węglowy przysługiwał na jeden adres zamieszkania” do gospodarstwa domowego, którego źródłem ogrzewania było oddzielne lub współdzielone źródło ciepła.

W powołanym przypadku, gospodarstwu domowemu, które zajmowało lokal, dla którego nie było możliwe ustalenie odrębnego adresu, wójt przyznawał dodatek węglowy

w drodze decyzji administracyjnej, jeżeli w wyniku przeprowadzenia wywiadu środowiskowego ustalił zamieszkiwanie pod jednym adresem w odrębnych lokalach kilku gospodarstw domowych oraz wykorzystywanie przez te gospodarstwa oddzielnego lub współdzielonego źródła ogrzewania. Następnie wójt dokonywał wpisu źródła ciepła do centralnej ewidencji emisyjności budynków, jeżeli źródło nie było wcześniej zgłoszone do tej ewidencji, bez konieczności składania odpowiedniej deklaracji.

W przypadku gdy w w/w lokalu, zamieszkiwało więcej niż jedno gospodarstwo domowe, jeden dodatek węglowy przysługiwał dla wszystkich gospodarstw domowych zamieszkujących w tym lokalu.

Wskazana ustawa przewidywała także, iż w przypadku posiadania informacji wskazujących, że osoba, która nie złożyła wniosku o wypłatę dodatku węglowego, spełniła warunki jego przyznania wynikające z ustawy o dodatku węglowym, wójt mógł przeprowadzić wywiad środowiskowy w celu ustalenia prawa do tego dodatku. w takim przypadku wójt przyznawał dodatek w drodze decyzji administracyjnej z urzędu, bez konieczności składania wniosku oraz bez składania odpowiedniej deklaracji dokonywał wpisu źródła ciepła do centralnej ewidencji emisyjności budynków, jeżeli źródło nie było wcześniej zgłoszone do tej ewidencji.

Dodatek węglowy przysługiwał również osobie w gospodarstwie domowym, jeżeli główne źródło ogrzewania gospodarstwa domowego, którym był kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia, kuchnia węglowa lub piec kaflowy na paliwo stałe, zasilane paliwami stałymi, nie zostało zgłoszone lub wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków do dnia 11 sierpnia 2022 r., a w wyniku przeprowadzenia wywiadu środowiskowego ustalono, że źródłem ogrzewania tego gospodarstwa było źródło ogrzewania wskazane powyżej. Wpis do centralnej ewidencji emisyjności budynków dokonywany był przez wójta z urzędu bez konieczności składania odpowiedniej deklaracji.

Należy podkreślić, iż do postępowań w sprawie wypłaty dodatku węglowego wszczętych i nie zakończonych przed dniem wejścia w życie ustawy z dnia 27 października 2022 r. o

zakupie preferencyjnym paliwa stałego dla gospodarstw domowych, zastosowanie miały już nowe regulacje.

W 2022 r. tutejszy Ośrodek przyjął 4995 wniosków o dodatek węglowy.

W tymże roku wydał 3676 pozytywnych decyzji o ustaleniu prawa do tego dodatku.

Wydatki na wypłatę tego dodatku wyniosły 11 022 000,00 złotych.

14. Realizacja ustawy o dodatku dla gospodarstw domowych.

Dodatek dla gospodarstw domowych został wprowadzony mocą ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw. To jednorazowe świadczenia pieniężne dla poszczególnych źródeł ciepła wynosiło:

3000 złotych - w przypadku gdy głównym źródłem ciepła był kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia albo piec kaflowy, zasilane peletem drzewnym lub innym rodzajem biomasy, z wyłączeniem drewna kawałkowego;

1000 złotych - w przypadku gdy głównym źródłem ciepła był kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia albo piec kaflowy, zasilane drewnem kawałkowym;

500 złotych - w przypadku gdy głównym źródłem ciepła był kocioł gazowy zasilany skroplonym gazem LPG;

2000 złotych - w przypadku gdy głównym źródłem ciepła był kocioł olejowy.

Jednorazowe świadczenie do poszczególnych źródeł ciepła miało zrekompensować i uchronić obywateli przed ubóstwem energetycznym.

Ustawa została ogłoszona dnia 19.09.2023 r. w Dz.U. 2022 poz. 1967, a weszła w życie 20.09.2022 r.

Wniosek o wypłatę dodatku dla gospodarstw domowych można było składać w terminie do dnia 30 listopada 2022 r. Wniosek o wypłatę dodatku dla gospodarstw domowych składało się w gminie właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby składającej ten wniosek. Wniosek o wypłatę ww. dodatku składało się na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej w rozumieniu ustawy z dnia 18 lipca 2002 r. o świadczeniu usług drogą elektroniczną. w przypadku złożenia wniosku o wypłatę dodatku dla gospodarstw domowych za pomocą środków komunikacji elektronicznej wniosek ten opatrywało się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Przy dodatku dla gospodarstw domowych nie obowiązywał próg dochodowy. Bezwzględny warunkiem otrzymania dodatku było używanie jednego z ww. wymienionych źródeł: jako głównego źródła ogrzewania, zgłoszone lub wpisane do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków. Każdy zgłoszony wniosek podlegał weryfikacji, w szczególności w zakresie zgłoszenia lub wpisania głównego źródła ogrzewania w tej bazie.

Dodatek dla gospodarstw domowych nie przysługiwał gospodarstwom domowym objętym pozytywnie rozpatrzonym wnioskiem o wypłatę dodatku węglowego oraz gospodarstwom na potrzeby których zostało zakupione paliwo stałe, po cenie i od przedsiębiorcy, o których mowa w art. 2 ust.1 ustawy z dnia 23 czerwca 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach służących ochronie odbiorców niektórych paliw stałych w związku z sytuacją na rynku tych paliw (Dz. U. poz. 1477 i 1692).

Jeżeli podczas weryfikacji wniosku o wypłatę dodatku dla gospodarstw domowych występowały wątpliwości dotyczące gospodarstwa domowego wnioskodawcy, wójt przeprowadzał wywiad środowiskowy, który miał na celu ustalenie faktycznego stanu danego gospodarstwa domowego zgodnie z ust. 2 odpowiednio pkt 1 i 2, odnośnie

samotnego zamieszkiwania w przypadku jednoosobowych gospodarstw domowych oraz wspólnie stale zamieszkujących i gospodarujących z wnioskodawcą .

Ponadto w przypadku gdy pod jednym adresem miejsca zamieszkania zamieszkiwało więcej niż jedno gospodarstwo domowe, jeden dodatek dla gospodarstw domowych przysługiwał dla wszystkich gospodarstw domowych zamieszkujących pod tym adresem. w przypadku gdy wniosek o wypłatę dodatku dla gospodarstw domowych złożono dla więcej niż jednego gospodarstwa domowego mających ten sam adres miejsca zamieszkania, to dodatek ten był przyznawany wnioskodawcy, który złożył wniosek jako pierwszy. Pozostałe wnioski były pozostawione bez rozpoznania.

Na mocy art. 36 ustawy z dnia 27 października 2022 r. o środkach nadzwyczajnych mających na celu ograniczenie wysokości cen energii elektrycznej oraz wsparciu niektórych odbiorców w 2023 roku (Dz. U. z 2022 r., poz. 2243) wprowadzono zmiany w ustawie z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. poz. 1967, 2127, 2185 i 2236).

Zgodnie z nowymi regulacjami prawnymi - w przypadku gdy pod jednym adresem miejsca zamieszkania zamieszkiwało więcej niż jedno gospodarstwo domowe, i w terminie do dnia 30 listopada 2022 r. nie było możliwe ustalenie odrębnego adresu miejsca zamieszkania dla poszczególnych gospodarstw domowych zamieszkujących pod tym adresem w odrębnych lokalach, nie stosowało się reguły jeden dodatek na jeden adres do gospodarstwa domowego, którego źródłem ogrzewania było oddzielne lub współdzielone źródło ciepła zgłoszone lub wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków.

W wskazanym przypadku, gospodarstwu domowemu, dla którego nie było możliwe ustalenie odrębnego adresu, wójt, burmistrz albo prezydent przyznawał dodatek dla gospodarstw domowych w drodze decyzji administracyjnej, jeżeli w wyniku przeprowadzenia wywiadu środowiskowego organ ten ustalił zamieszkiwanie pod jednym adresem w odrębnych lokalach kilku gospodarstw domowych oraz wykorzystywanie przez te gospodarstwa oddzielnego lub współdzielonego źródła ciepła wpisanego lub

zgłoszonego do centralnej ewidencji emisyjności budynków. w przypadku gdy w lokalu zamieszkiwało więcej niż jedno gospodarstwo domowe, jeden dodatek dla gospodarstw domowych przysługiwał dla wszystkich gospodarstw domowych zamieszkujących w tym lokalu.

Ustawa zmieniła także zapis dotyczący sytuacji kiedy przysługiwało 3000 złotych. i tak dodatek ten przysługiwał w wysokości 3000 złotych w przypadku gdy głównym źródłem ciepła był kocioł na paliwo stałe, kominek, koza, ogrzewacz powietrza, trzon kuchenny, piecokuchnia albo piec kaflowy, zasilane peletem drzewnym lub innym rodzajem biomasy, z wyłączeniem drewna kawałkowego. (Dotychczas 3000 złotych przysługiwało w przypadku gdy głównym źródłem ciepła był kocioł na paliwo stałe, zasilany peletem drzewnym lub innym rodzajem biomasy, z wyłączeniem drewna kawałkowego.)

Dodane zostały również zapisy zgodnie z którymi - w przypadku posiadania informacji wskazujących, że osoba, która nie złożyła wniosku o wypłatę dodatku dla gospodarstw domowych, spełniła warunki jego przyznania wynikające z ustawy, wójt, burmistrz albo prezydent miasta mógł przeprowadzić wywiad środowiskowy w celu ustalenia prawa do dodatku dla gospodarstw domowych. w takim przypadku organ ten przyznał dodatek w drodze decyzji administracyjnej z urzędu, bez konieczności składania wniosku oraz bez składania odpowiedniej deklaracji dokonywał wpisu źródła ciepła do centralnej ewidencji emisyjności budynków, jeżeli źródło nie było wcześniej zgłoszone do tej ewidencji.

Dodatek dla gospodarstw domowych przysługiwał osobie w gospodarstwie domowym także w przypadku, gdy główne źródło ogrzewania gospodarstwa domowego, o którym mowa w tej ustawie nie zostało zgłoszone lub wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków do dnia 11 sierpnia 2022 r., a w wyniku przeprowadzenia wywiadu środowiskowego ustalono, że źródłem ogrzewania tego gospodarstwa było właśnie to źródło. Wpis do centralnej ewidencji emisyjności budynków dokonywany był z urzędu bez konieczności składania odpowiedniej deklaracji.

W 2022 r. tutejszy Ośrodek przyjął łącznie 415 wniosków o dodatek dla gospodarstw domowych w tym:

- 116 - na pelet drzewny lub inną biomasę,
- 273 - na drewno kawałkowe,
- 21 - na gaz LPG,
- 5 – na olej

Rozpatrzone pozytywnie 349 wniosków i wypłacono dodatek dla gospodarstw domowych w wysokości 566 500,00 zł.

15. Realizacja ustawy o dodatku osłonowym.

Dodatek osłonowy został wprowadzony mocą ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o dodatku osłonowym. Wprowadzenie dodatku osłonowego miało na celu ochronę mniej zamożnych gospodarstw domowych. Dodatek osłonowy przysługiwał osobom, o których mowa w ust. 1, za okres od dnia 1 stycznia 2022 r. do dnia 31 grudnia 2022 r.

Wniosek o wypłatę dodatku osłonowego, można było składać w gminie właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby składającej ten wniosek w terminie do dnia 31 października 2022 r. na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej. w przypadku złożenia wniosku o wypłatę dodatku węglowego za pomocą środków komunikacji elektronicznej wniosek ten opatrywało się kwalifikowanym podpisem elektronicznym lub uwierzytelniało z wykorzystaniem profilu zaufanego.

Przy dodatku osłonowym obowiązywał próg dochodowy i przysługiwał osobom w gospodarstwach jednoosobowych z kryterium dochodowym nieprzekraczającym 2100 zł oraz osobom w gospodarstwach wieloosobowych, w których kryterium dochodowe nie przekraczało 1500 zł na osobę.

Wysokość dodatku uzależniona była od używanego i zgłoszonego źródła ogrzewania do Centralnej Ewidencji Emisyjności Budynków.

Dodatek osłonowy mógł być przyznany w kwocie :

- podstawowej określonej w art. 2 ust.5 ustawy i wynosił wówczas:

- 1) 400 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego;
- 2) 600 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób;
- 3) 850 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób;
- 4) 1150 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

- podwyższonej określonej w art. 2 ust.6 ustawy i wynosił wtedy:

- 1) 500 zł dla gospodarstwa domowego jednoosobowego;
- 2) 750 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 2 do 3 osób;
- 3) 1062,50 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z 4 do 5 osób;
- 4) 1437,50 zł dla gospodarstwa domowego składającego się z co najmniej 6 osób.

W przypadku gdy wysokość dodatku osłonowego, ustalona zgodnie z ust. 1 pkt 2, była niższa niż 20 zł, dodatek ten nie przysługiwał.

Wyплаты dodatku osłonowego były w dwóch równych ratach w terminach do 31.03.2022 r. oraz 31.12.2023 r.

Przyznanie dodatku osłonowego nie wymagało wydania decyzji, natomiast odmowa przyznania tego dodatku, uchylenie oraz rozstrzygnięcie w sprawie nienależnie pobranego dodatku węglowego wymagało wydania decyzji. Jeżeli wnioskodawca wskazał we wniosku adres e-mail otrzymał informację o przyznaniu dodatku osłonowego na wskazany we wniosku adres poczty elektronicznej. w przypadku gdy wnioskodawca nie wskazał adresu poczty elektronicznej we wniosku o wypłatę dodatku osłonowego, organ, odbierając ten wniosek od wnioskodawcy, informował go o możliwości osobistego odebrania od organu informacji o przyznaniu dodatku osłonowego. Jednak nieodebranie informacji o przyznaniu dodatku nie wstrzymuje wypłaty tego dodatku.

W 2022 r. tutejszy Ośrodek przyjął łącznie 3316 wniosków o dodatek osłonowy w tym 1128 do wypłaty podstawowej, a 2188 do wypłaty podwyższonej.

Dodatku osłonowego wypłacono łącznie na kwotę 2 690 869,33 zł, w tym:

- **795 994,26 dodatku określonego w art. 2 ust. 5 ustawy (podstawowego)**
- **1 894 875,07 dodatku określonego w art. 2 ust. 6 ustawy (podwyższonego)**

16. Realizacja ustawy o dodatku elektrycznym,

Wnioski o dodatek elektryczny były składane od 1 grudnia 2022 r.

Dodatek elektryczny przysługiwał odbiorcy energii elektrycznej w gospodarstwie domowym w przypadku gdy główne źródło ogrzewania gospodarstwa domowego jest zasilane energią elektryczną, i źródło to zostało zgłoszone lub wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków do dnia 11 sierpnia 2022 r., albo po tym dniu - w przypadku głównych źródeł ogrzewania zgłoszonych lub wpisanych po raz pierwszy do centralnej ewidencji emisyjności budynków.

W przypadku gdy gospodarstwo domowe zamieszkuje pod adresem zamieszkania, w którym jest wykorzystywana energia elektryczna pochodząca z mikroinstalacji, w rozumieniu ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, która jest rozliczana zgodnie z zasadami określonymi w art. 4 tej ustawy, dodatek elektryczny nie przysługuje.

Przez gospodarstwo domowe rozumie się:

1. osobę fizyczną samotnie zamieszkującą i gospodarującą (gospodarstwo domowe jednoosobowe) albo
2. osobę fizyczną oraz osoby z nią spokrewnione lub niespokrewnione pozostające w faktycznym związku, wspólnie z nią zamieszkujące i gospodarujące (gospodarstwo domowe wieloosobowe).

Na potrzeby składania wniosków o wypłatę dodatku elektrycznego przyjmowało się, że jedna osoba może wchodzić w skład tylko jednego gospodarstwa domowego.

Dodatek elektryczny w przypadku wielu gospodarstw domowych pod tym samym adresem; prawo do dodatku elektrycznego a inne świadczenia:

W przypadku gdy pod jednym adresem miejsca zamieszkania zamieszkuje więcej niż jedno gospodarstwo domowe, jeden dodatek elektryczny przysługuje dla wszystkich gospodarstw domowych zamieszkujących pod tym adresem.

W przypadku gdy wniosek o wypłatę dodatku elektrycznego złożono dla więcej niż jednego gospodarstwa domowego mających ten sam adres miejsca zamieszkania, to dodatek ten jest wypłacany wnioskodawcy, który złożył wniosek jako pierwszy. Pozostałe wnioski pozostawia się bez rozpoznania.

W przypadku gdy pod jednym adresem miejsca zamieszkania zamieszkuje więcej niż jedno gospodarstwo domowe, i w terminie do dnia 1 lutego 2023 r. nie jest możliwe ustalenie odrębnego adresu miejsca zamieszkania dla poszczególnych gospodarstw domowych zamieszkujących pod tym adresem w odrębnych lokalach, nie stosuje się reguły „jeden dodatek na jeden adres” do gospodarstwa domowego, którego źródłem ogrzewania jest oddzielne lub współdzielone źródło ciepła zgłoszone lub wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków.

W tym przypadku gospodarstwu domowemu, które zajmuje lokal, dla którego nie było możliwe ustalenie odrębnego adresu, wójt, burmistrz albo prezydent przyznaje dodatek elektryczny w drodze decyzji administracyjnej, jeżeli w wyniku przeprowadzenia wywiadu środowiskowego organ ten ustalił zamieszkiwanie pod jednym adresem w odrębnych lokalach kilku gospodarstw domowych oraz wykorzystywanie przez te gospodarstwa oddzielnego lub współdzielonego źródła ogrzewania wpisanego lub zgłoszonego do centralnej ewidencji emisyjności budynków.

W przypadku gdy w lokalu zamieszkuje więcej niż jedno gospodarstwo domowe, jeden dodatek elektryczny przysługuje dla wszystkich gospodarstw domowych zamieszkujących w tym lokalu.

W przypadku gdy wniosek o wypłatę dodatku elektrycznego dla gospodarstwa domowego wieloosobowego złożyła więcej niż jedna osoba, dodatek ten był przyznawany wnioskodawcy, który złożył taki wniosek jako pierwszy.

Dodatek elektryczny nie przysługiwał osobie w gospodarstwie domowym, na potrzeby którego zostało zakupione paliwo stałe, po cenie i od przedsiębiorcy, o których mowa w art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 23 czerwca 2022 r. o *szczególnych rozwiązaniach służących ochronie* odbiorców niektórych paliw stałych w związku z sytuacją na rynku tych paliw (Dz. U. poz. 1477 i 1692).

Dodatek elektryczny nie przysługiwał gospodarstwom domowym, objętym pozytywnie rozpatrzonym wnioskiem o wypłatę dodatku węglowego, a także o wypłatę dodatku, o którym mowa w art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 15 września 2022 r. o szczególnych rozwiązaniach w zakresie niektórych źródeł ciepła w związku z sytuacją na rynku paliw (Dz. U. poz. 1967).

Dodatek elektryczny dla gospodarstwa domowego wynosi 1000 zł.

W przypadku gdy zużycie energii elektrycznej w gospodarstwie domowym w tym samym miejscu zamieszkania w 2021 r. wyniosło więcej niż 5 MWh, dodatek elektryczny wynosi 1500 zł.

Wniosek o wypłatę dodatku elektrycznego składa się w terminie od dnia 1 grudnia 2022 r. do dnia 1 lutego 2023 r. Wnioski o wypłatę dodatku elektrycznego złożone po dniu 1 lutego 2023 r. pozostawione były bez rozpoznania.

Dodatek elektryczny wypłacany był w terminie do dnia 31 marca 2023 r.

Wniosek o wypłatę dodatku elektrycznego składany był w gminie właściwej ze względu na miejsce zamieszkania osoby składającej ten wniosek.

Wniosek o wypłatę dodatku elektrycznego składano na piśmie lub za pomocą środków komunikacji elektronicznej. w przypadku złożenia wniosku o wypłatę dodatku elektrycznego za pomocą środków komunikacji elektronicznej wniosek ten opatruje się kwalifikowanym podpisem elektronicznym, podpisem zaufanym albo podpisem osobistym.

Minister właściwy do spraw informatyzacji udostępnił usługę umożliwiającą złożenie wniosku o wypłatę dodatku elektrycznego za jego pośrednictwem za pomocą środków komunikacji elektronicznej, w tym przy użyciu publicznej aplikacji mobilnej.

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta dokonuje weryfikacji wniosku o wypłatę dodatku elektrycznego, w szczególności w zakresie zgłoszenia lub wpisania głównego źródła ogrzewania w centralnej ewidencji emisyjności budynków.

Jeżeli podczas weryfikacji wniosku o wypłatę dodatku elektrycznego wystąpią wątpliwości dotyczące gospodarstwa domowego wnioskodawcy, wójt, burmistrz albo prezydent miasta może przeprowadzić wywiad środowiskowy, który ma na celu ustalenie faktycznego stanu danego gospodarstwa domowego.

Wywiad środowiskowy przeprowadzany był w miejscu zamieszkania wnioskodawcy.

W toku wywiadu środowiskowego ustalno, czy stan faktyczny danego gospodarstwa domowego jest zgodny z informacjami podanymi we wniosku o wypłatę dodatku elektrycznego. Niewyrażenie zgody na przeprowadzenie wywiadu środowiskowego, lub uniemożliwienie jego przeprowadzenia, stanowi podstawę do odmowy przyznania dodatku elektrycznego.

W przypadku posiadania informacji wskazujących, że osoba, która nie złożyła wniosku o wypłatę dodatku elektrycznego, spełnia warunki jego przyznania, wójt, burmistrz albo prezydent może przeprowadzić wywiad środowiskowy w celu ustalenia prawa do tego dodatku. w takim przypadku organ ten przyznaje dodatek w drodze decyzji administracyjnej z urzędu, bez konieczności składania wniosku oraz bez składania

odpowiedniej deklaracji, dokonuje wpisu źródła ciepła do centralnej ewidencji emisyjności budynków, jeżeli źródło nie było wcześniej zgłoszone do tej ewidencji.

Dodatek elektryczny przysługiwał osobie w gospodarstwie domowym także w przypadku, gdy główne źródło ogrzewania gospodarstwa domowego, nie zostało zgłoszone lub wpisane do centralnej ewidencji emisyjności budynków do dnia 11 sierpnia 2022 r., a w wyniku przeprowadzenia wywiadu środowiskowego ustalono, że źródłem ogrzewania tego gospodarstwa jest źródło zasilane energią elektryczną. Wpis do centralnej ewidencji emisyjności budynków dokonywany jest przez ten organ z urzędu bez konieczności składania odpowiedniej deklaracji.

Przyznanie przez wójta, burmistrza albo prezydenta miasta dodatku elektrycznego nie wymaga wydania decyzji administracyjnej. Odmowa przyznania dodatku elektrycznego, uchylenie oraz rozstrzygnięcie w sprawie nienależnie pobranego dodatku elektrycznego wymagają wydania decyzji administracyjnej.

Wójt, burmistrz albo prezydent miasta przesyła wnioskodawcy informację o przyznaniu dodatku elektrycznego na wskazany przez niego adres poczty elektronicznej, o ile wnioskodawca wskazał adres poczty elektronicznej we wniosku o wypłatę dodatku elektrycznego. w przypadku gdy wnioskodawca nie wskazał adresu poczty elektronicznej we wniosku o wypłatę dodatku elektrycznego, wójt, burmistrz albo prezydent miasta, odbierając ten wniosek od wnioskodawcy, informuje go o możliwości osobistego odebrania od tego organu informacji o przyznaniu dodatku elektrycznego.

Nieodebranie informacji o przyznaniu dodatku elektrycznego nie wstrzymuje wypłaty tego dodatku.

Wypłata dodatku elektrycznego była zadaniem zleconym gminie. Wojewodowie przekazali gminom środki na realizację tego zadania. w miesiącu grudniu 2022 r. złożono 13 wniosków o dodatek elektryczny.

Wnioski te zostały rozpatrzone w 2023 r. w 2022 roku nie poniesiono wydatków na realizację tego zadania.

17. Dodatki mieszkaniowe.

Zadania wynikające z ustawy o dodatkach mieszkaniowych i dodatkach energetycznych.

Dodatek mieszkaniowy:

Osoby uprawnione do świadczenia

Dodatek mieszkaniowy jest okresowym świadczeniem pieniężnym wypłacanym przez gminę na rzecz wskazanych w ustawie osób, mającym na celu dofinansowanie wydatków mieszkaniowych ponoszonych w związku z zajmowaniem lokalu mieszkalnego.

- posiadających tytuł prawny do lokalu;
- spełniających kryterium dochodowe;
- zamieszkujących lokale mieszkalne spełniające kryterium metrażowe.

Kryterium tytułu prawnego do lokalu

Dodatek mieszkaniowy przysługuje:

- najemcom oraz podnajemcom lokali mieszkalnych, zamieszkującym w tych lokalach;
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych, do których przysługuje im spółdzielcze prawo do lokalu mieszkalnego;
- osobom mieszkającym w lokalach mieszkalnych znajdujących się w budynkach, stanowiących ich własność i właścicielom samodzielnych lokali mieszkalnych;
- innym osobom mającym tytuł prawny do zajmowanego lokalu mieszkalnego i ponoszącym wydatki związane z jego zajmowaniem;
- osobom zajmującym lokal mieszkalny bez tytułu prawnego, oczekującym na przysługujący im lokal zamienny albo socjalny.

Dodatek mieszkaniowy przysługuje w związku z mieszkaniem w jednym lokalu mieszkalnym albo zajmowaniem jednego lokalu mieszkalnego i może przysługiwać na podstawie więcej niż jednego tytułu prawnego spośród określonych powyżej.

Dodatek mieszkaniowy nie przysługuje osobom przebywającym w:

- domu pomocy społecznej,
- młodzieżowym ośrodku wychowawczym,
- schronisku dla nieletnich,
- zakładzie poprawczym,
- zakładzie karnym,
- szkole, w tym w szkole wojskowej

- jeżeli instytucje te zapewniają nieodpłatnie pełne całodobowe utrzymanie.

Kryterium dochodowe

Przez gospodarstwo domowe rozumie się gospodarstwo prowadzone przez osobę ubiegającą się o przyznanie dodatku mieszkaniowego, samodzielnie zajmującą lokal mieszkalny lub gospodarstwo prowadzone przez tę osobę wspólnie z małżonkiem i innymi osobami stale z nią zamieszkującymi i gospodarującymi, które swoje prawa do zamieszkiwania w lokalu wywodzą z prawa tej osoby.

Do członków gospodarstwa domowego nie wlicza się osób przebywających w instytucjach zapewniających nieodpłatne całodobowe utrzymanie.

Przy wydawaniu decyzji o przyznaniu dodatku mieszkaniowego uwzględnia się kwotę przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej, obowiązującego w dniu złożenia wniosku, ostatnio ogłoszonego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na podstawie art. 20 pkt 1 lit. a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (tj. Dz. U. z 2021 r. poz. 2021).

Dodatek mieszkaniowy przysługuje, jeżeli w okresie 3 miesięcy poprzedzających datę złożenia wniosku średni miesięczny dochód przypadający na jednego członka gospodarstwa domowego nie przekroczył:

- **40% przeciętnego wynagrodzenia w gospodarstwie jednoosobowym (tj. 2 583,47 zł)**
- **30% w gospodarstwie wieloosobowym (tj. 1 903,85 zł).**

Dochód

Za dochód uważa się dochód w rozumieniu art. 3 pkt 1 ustawy z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych .

Duże znaczenie ma także powierzchnia mieszkania . Kryterium metrażowe uzależnione jest od liczby osób zamieszkujących w lokalu mieszkalnym.

Maksymalne wartości powierzchni normatywnej dla zamieszkiwanych lokali w zależności od liczby osób zamieszkujących w tych lokalach przedstawia poniższa tabela.

Powierzchnia normatywna		
Liczba osób zamieszkujących w lokalu	Powierzchnia normatywna	Maksymalna powierzchnia normatywna kwalifikująca do otrzymania dodatku mieszkaniowego
1 osoba	35 m ²	45,5 m ²
2 osoby	40 m ²	52,0 m ²
3 osoby	45 m ²	58,5 m ²
4 osoby	55 m ²	71,5 m ²
5 osób	65 m ²	84,5 m ²
6 osób	70 m ²	91,0 m ²

W przypadku zamieszkiwania w lokalu większej liczby osób dla każdej kolejnej osoby zwiększa się normatywną powierzchnię tego lokalu o 5 m².

Normatywną powierzchnią lokalu powiększa się o 15 m² jeżeli w lokalu zamieszkuje osoba niepełnosprawna poruszająca się na wózku lub osoba niepełnosprawna, jeżeli niepełnosprawność wymaga zamieszkiwania w oddzielnym pokoju. Normatywną powierzchnią powiększa się niezależnie od liczby członków gospodarstwa domowego. O

wymogu zamieszkiwania w oddzielnym pokoju orzekają powiatowe zespoły do spraw orzekania o niepełnosprawności.

Dodatek mieszkaniowy przysługuje, gdy powierzchnia użytkowa lokalu mieszkalnego nie przekracza normatywnej powierzchni o więcej niż 30% lub 50% pod warunkiem, że udział pokoi i kuchni w powierzchni użytkowej tego lokalu nie przekracza 60%.

Informacje dodatkowe

Dodatek mieszkaniowy przyznaje się na 6 miesięcy, licząc od pierwszego dnia miesiąca następującego po dniu złożenia wniosku.

Dodatek nie może być przekraczać 70% wydatków na powierzchnię normatywną lokalu oraz nie może być niższy od 0,5% kwoty przeciętnego wynagrodzenia (tj. 31,73 zł).

W sprawie przyznania dodatku mieszkaniowego pracownik ma prawo przeprowadzić wywiad środowiskowy. Niewyrażenie zgody na przeprowadzenie wywiadu środowiskowego stanowi podstawę do odmowy przyznania dodatku mieszkaniowego.

Pracownik przeprowadzający wywiad środowiskowy może zażądać od wnioskodawcy oraz od innych członków gospodarstwa domowego złożenia oświadczenia majątkowego. Odmowa złożenia oświadczenia stanowi podstawę do wydania decyzji odmawiającej przyznania dodatku mieszkaniowego.

Dodatek mieszkaniowy wypłacany jest do 10 dnia każdego miesiąca. Świadczenie jest przekazywane zarządcy budynku albo innej osobie uprawnionej do pobierania należności za lokal mieszkalny, natomiast ryczałt na zakup opału do rąk wnioskodawcy. Na prośbę wnioskodawcy dodatek mieszkaniowy jest przekazywany w całości (wraz z ryczałtem) na konto zarządcy budynku lub innej osobie uprawnionej do pobierania należności.

Wydatków poniesionych przez osobę ubiegającą się o przyznanie dodatku mieszkaniowego nie stanowią wydatki poniesione z tytułu: ubezpieczeń, podatku od

nieruchomości, opłat za wieczyste użytkowanie gruntów, rocznych opłat przekształceniowych, o których mowa w ustawie z dnia 20 lipca 2018 r. o przekształceniu prawa użytkowania wieczystego gruntów zabudowanych na cele mieszkaniowe w prawo własności tych gruntów, opłat za gaz przewodowy i energię elektryczną dostarczane do lokalu mieszkalnego (domu jednorodzinne) na cele bytowe.

Dokumenty, na podstawie których wypełniono deklarację o wysokości dochodów wnioskodawca ma obowiązek przechowywać przez 3 lata.

Przyznanie i wypłata świadczenia następuje na podstawie decyzji. Od decyzji służy stronie prawo wniesienia odwołania do Samorządowego Kolegium Odwoławczego.

Postępowanie w sprawie ustalenia prawa do dodatku mieszkaniowego kończy się wydaniem decyzji w ciągu 1 miesiąca od daty złożenia wniosku. w przypadku konieczności przeprowadzenia szczegółowego postępowania administracyjnego termin załatwienia sprawy może ulec wydłużeniu.

W roku 2022 wypłacono: 22 dodatki mieszkaniowe dla 5 rodzin, na łączną kwotę 12 085,80 zł .

18. Dodatek energetyczny.

W 2022 roku nie przyznano żadnego świadczenia.

19. Realizacja ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych.

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w 2022 roku wydawał decyzje w sprawie świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych – na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych dla świadczeniobiorców innych niż ubezpieczeni spełniających kryterium dochodowe zgodnie z art. 7 ust 4 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych . Prawo do świadczeń opieki zdrowotnej na podstawie decyzji przysługuje przez okres 90 dni od dnia określonego w decyzji.

W roku 2022 GOPS wydał 21 decyzji dla 17 osób w sprawie świadczeń opieki zdrowotnej, w tym 1 decyzję wygaszającą, 1 decyzję zmieniającą i 19 decyzji przyznających.

20. Budżet Ośrodka.

Wydatki Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Limanowej w roku 2022 wyniosły łącznie – 45 501 106,35 zł

w tym;

- wydatki ze środków budżetu państwa stanowiły – **43 206 505,53 zł**
- wydatki z budżetu Gminy stanowiły – **1 629 747,34 zł**
- wydatki ze środków funduszu pomocy na rzecz obywateli z Ukrainy - **664 853,48 zł**

Poniższa tabela przedstawia wydatki w zakresie poszczególnych zadań . Niektóre z nich finansowane są w całości z budżetu państwa, inne z budżetu Gminy, a pozostałe po

części z obydwu budżetów, zasady finansowania poszczególnych zadań określają obowiązujące przepisy prawa.

Lp.	ZADANIE	BUDŻET PAŃSTWA	BUDŻET GMINY	RAZEM
I	Zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej:			
1	ZASIŁKI OKRESOWE	358 725,61	5 889,22	364 614,83
2	ZASIŁKI CELOWE	296 788,69	104 007,85	400 796,54
3	ZASIŁKI CELOWE z TYT. ZDARZENIA LOSOWEGO	0,00	0,00	0,00
4	USŁUGI OPIEKUŃCZE	3 625,00	28 406,82	32 031,82
5	POSIŁEK w SZKOLE i w DOMU-w budżecie GZOS	144 450,06	36 112,52	180 562,58
6	UTRZYMANIE w DOMACH POMOCY SPOŁECZNEJ		463 815,33	463 815,33
7	ZASIŁKI STAŁE	392 842,11		392 842,11
8	SCHRONIENIE		2 126,00	2 126,00
9	SKŁADKI ZDROWOTNE	27 997,04		27 997,04
10	SPECJALISTYCZNE USŁUGI OPIEKUŃCZE DLA OSÓB z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI	9 400,00		9 400,00
11	ZASIŁKI CELOWE z TYT. KLĘSKI ŻYWIOŁOWEJ	0,00		0,00
12	WYNAGRODZENIE ZA SPRAWOWANIE OPIEKI	325 449,30	40 880,65	366 329,95
13	DOFINANSOWANIE ROZWOJU POMOCY	56 643,80	14 160,96	70 804,76

	SPOŁECZNEJ			
14	UTRZYMANIE OŚRODKA	149 552,00	723 385,27	911 353,27
	DODATEK ZA PRACĘ w TERENIE „400” złotych	30 361,00	8 055,00	
	ZADANIA z POMOCY SPOŁECZNEJ	1 795 834,61	1 426 839,62	3 222 674,23
II	REALIZACJA USTAWY O WSPIERANIU RODZINY i SYSTEMIE PIECZY ZASTĘPCZEJ w TYM;		226 934,44	226 934,44
	Opłacanie pobytu dzieci w rodzinach zastępczych		121 393,60	121 393,60
	Opłacanie pobytu dzieci w placówka opiekuńczo-wychowawczych		32 331,75	32 331,75
III	ZADANIA z USTAWY O KARCIE DUŻEJ RODZINY	9 841,00		9 841,00
IV	ZADANIA z USTAWY O PRZECIWDZIAŁANIU PRZEMOCY w RODZINIE	0	0	0
V	ZADANIA z USTAWY O ŚWIADCZENIACH RODZINNYCH + ZDO	11 499 515,90		11 499 515,90
	SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE ZDROWOTNE DLA OSÓB POBIERAJĄCYCH ŚP, SZO,ZDO	63 445,58		63 445,58
VI	ZADANIA Z USTAWY O POMOCY OSOBOM UPRAWNIONYM DO ALIMENTÓW	243 715,85		243 715,85
VII	ZADANIA Z USTAWY O POMOCY PAŃSTWA w WYCHOWANIU DZIECI	15 129 275,19		15 129 275,19
VIII	ZADANIA Z USTAWY O DODATKU OSŁONOWYM	2 744 686,70		2 744 686,70
IX	ZADANIA Z USTAWY O WSPIERANIU KOBIET w CIAŻY i RODZIN „ZA ŻYCIEM”	41 230,00		41 230,00
X	ZADANIA Z USTAWY O DODATKACH MIESZKANIOWYCH		12 085,80	12 085,80

XI	ZADANIA Z USTAWY O DODATKACH ENERGETYCZNYCH	0	0	0
XII	ZADANIA Z USTAWY O DODATKU WĘGLOWYM	11 230 662,60		11 230 662,60
XIII	ZADANIA Z USTAWY O DODATKU DLA GOSPODARSTW DOMOWYCH -INNE ZRÓDŁA CIEPŁA	577 103,16		577 103,16
XIV	REALIZACJA PROGRAMU – KORPUS WSPARCIA SENIORÓW –MODUŁ II	15 645,00		15 645,00
XV	ZADANIA Z USTAW, ROZPORZ. DOTYCZĄCYCH POMOCY OBYWATEŁOM z UKRAINY-FUNDUSZ POMOCY	664 853,48		664 853,48
RAZEM WSZYSTKIE ZADANIA		44 015 809,07	1 665 859,86	45 681 668,93
W TYM w BUDŻECIE GOPS		43 871 359,01	1 629 747,34	45 501 106,35

21. Potrzeby w zakresie pomocy społecznej.

1. Rozwijanie usług opiekuńczych, w tym specjalistycznych usług opiekuńczych świadczonych w miejscu zamieszkania.
2. Rozwijanie aktywizacyjnych form spędzania wolnego czasu adresowanych do dzieci, młodzieży, osób starszych i niepełnosprawnych
3. Rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób starszych (warsztaty, wykłady, grupy samopomocowe, "Opaski bezpieczeństwa" z usługą całodobowego monitoringu, utworzenie Klubu Seniora) w ramach dostępnych projektów lub programów.
4. Rozwijanie form wsparcia i pomocy na rzecz osób niepełnosprawnych, opiekunów osób niepełnosprawnych (Opieka Wytchnieniowa, Asystent Osobisty Osoby Niepełnosprawnej) w ramach dostępnych programów.

5. Zabezpieczenie mieszkańcom gminy z zaburzeniami psychicznymi wsparcia w formie uczestnictwa w zajęciach organizowanych w ŚDS zgodnie z zawartymi porozumieniami z innymi jednostkami samorządu terytorialnego
6. Podjęcie działań zmierzających do zabezpieczenia potrzeb bezpieczeństwa mieszkańców znajdujących się w trudnej sytuacji, poprzez uruchomienie mieszkania chronionego.
7. Zapewnienie rodzinom przeżywającym problemy opiekuńczo-wychowawcze dostępu do specjalistycznego poradnictwa.
8. Kontynuowanie warsztatów edukacyjnych dla rodziców, mających ze swoimi dziećmi problemy opiekuńczo-wychowawcze.
9. Wspieranie i propagowanie inicjatyw społecznych.
10. Poprawa warunków lokalowych Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej, w celu zapewnienia odpowiednich warunków pracy i obsługi klientów.

Ewa Bulanda

Kierownik Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Limanowej